

Не чакайте ехото,
абонирайте се за
вестник "Ехо"

Брой 3 (1998) Година LXIII, ISSN-0205-0943

март 2023 г.

Цена 2 лв.

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК - Издание на БТС

Каталоген № 255

ПРОЯВИ ОТ КАЛЕНДАРНИЯ ПЛАН НА БТС

„50 км за един ден“ - поход около Варна - 1 април, Варна, ТД „Родни Балкани“

Велообиколка на Варненското езеро - април, Варненско езеро, ТД „Родни Балкани“

Национален пешеходен поход и туристическа среща „От тук започва България“ - 9 - 10 април, по наредба - БТС, ТД „Мадарски конник“ - Шумен

Воден поход по поречието на р. Искър от с. Койнаре до с. Загражден на р. Дунав - април, ТД „Кайлъшка долина“ - Плевен

Преглед на туристическите сърцности във Варна (2 дни) - април, Варна, ТД „Черноморски простори“ - Варна

Историята на ЦПШ „Маловица“ през погледа на доц. Сандю Бешев, част 1 - семинар - април, УЦ „Маловица“, ТД „Маловица“

Национален туристически поход „По пътя на четата на поп Харитон и Бачо Киро“ - от Бяла Черква до Дряновския манастир, посветен на Априлското въстание - май, ТД „Бачо Киро“ - Дряново, Община Дряново

Ден на предизвикателството и Пролетна кампания „Движи се и победи“ - 29 април; 13 май и 27 май, Велико Търново, „Трапезица“ - 1902 - В. Търново

XXIII-и песенен празник „Прекрасна си мила, Родино!“ - април - май, ТД „Орлово гнездо“ - Казанлък

Гребен поход по река Росица и яз. „Ал. Стамболийски“ - май, ТД „Росица-Мазалат“ - Севлиево

Национален воден поход по река Струма - май, воден клуб „Струма 2012“ при ТД „Осогово“ - Кюстендил

Пешеходен поход „Адрелез“ (1,5 км) - празникът на водата (възстановка на обичая „Адрелез“ на извор Лъжата) - 6 май, ТД „Крепостта - Могилица“, съвместно с НЧ „България-1937“, Кметство Могилица, с. Могилица.

75-и Национален туристически поход „По пътя на Ботевата чета Козлодуй - Околчица“, Козлодуй - Околчица - 27 май -2 юни, МОН, БТС, област Враца

Празник на ТД „Кайлъшка долина“ - Плевен. Активности на всички клубове, провеждане на състезания за приз „Кристален еделвайс“ за учаци - май, х. „Среброоструй“ в м. Кайлъшка, Плевен, ТД „Кайлъшка долина“

VI-ти общински туристически празник за учаци в с. Добриня, юни, ТПД „Орлови скали“ - Провадия

Градски маратон „Розова долина“ в Казанлък, посветен на 120 години празник на розата в града - май, Казанлък, ТД „Орлово гнездо“ - Казанлък

Обучение на хижари на обекти, предоставени от БТС за стопанисване и управление от ТД - април-октомври, по региони БТС

Обучение на активисти от ТД по маркировка на туристическите пътеки - април-октомври, по наредба, БТС

Курс за планински водачи - летен профил, юни-септември, УЦ „Маловица“, БТС

Курс за инструктори „Aqua walking“ - юни, по наредба, БТС, ТД

Курсове и семинари с учители - ръководители на ученически групи - цялата година, УЦ на БТС, БТС

Маркиране на туристически маршрути и опресняване на туристическа маркировка по европейски туристически маршрути Е-3, Е-4, Е-8 в Стара планина, Витоша, Верила, Рила, Пирин, Родопи, Славянка - май-октомври, БТС, съвместно с националните и природните паркове

Проучване, планиране и маркиране на нови туристически маршрути из цялата страна - януари - декември, БТС и ТД, съвместно с националните и природните паркове

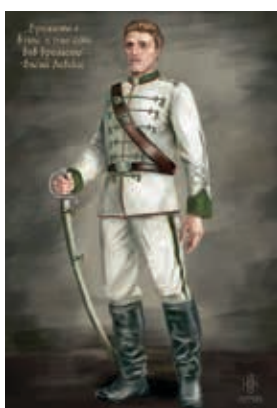
БТС УЧАСТВА В ПРОЕКТ „АЛМАНАХ НА ПРОСВЕТИТЕЛИТЕ“

На 23 март 2023 г. в 11 часа ще се проведе съвместно събитие, организирано от Български туристически съюз и екипа на родолюбивия проект „Алманах на просветителите“, реализиран по програма Дебюти 2022 г. с финансовата подкрепа на Национален фонд „Култура“. Проектът в рамките на 2023 година ще представи на аудиторията образите на дванадесет бележити български просветители, възрожденци и деятели на българската култура под формата на дигитални портрети, събрани в дигитален алманах. Ще бъдат нарисувани 12 дигитални портрети на 12 велики български личности от художника-дебютант Селен Маринова Петкова, като ръководител на проекта е художника Стефан Стефанов.

На срещата-събитие председателят на БТС г-н Венцислав Венев ще получи портрет на Алеко Константинов, който е трети от поредицата. Проект „Алманах на просветителите“ ще бъде представен на срещата от координатора на проекта Мартин Карагеоргиев, ръководителя на проекта-художника Стефан Стефанов и от автора на портретите-художничката Селен Петкова. На срещата ще бъдат обсъдени бъдещи съвместни инициативи, които да насочат вниманието на широки кръгове от българското общество и международната общност към българската култура, изкуство, история, красивата ни природа, масовия пешеходен туризъм и огромната им роля за доброто физическо и духовно здраве на нацията.

Опазването и укрепването на естествената връзка между българската култура и традиции, великите ни исторически личности и любовта към България и нейната уникална природа ще са основната цел на бъдещите съвместни действия между БТС и екипа на проекта. От „Алманах на просветителите“ споделиха, че след завършването на портретите на 12-те бележити исторически личности на България ще бъде изработен алманах, който освен портретите на българските будители ще съдържа много интересни факти от техния живот. С голямо желание да помогне за изработването на алманаха в екипа като консултант се е включил проф. доктор на историческите науки Йордан Митев от ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“.

Предвидено е журналистите,

които отразяват церемонията по връчването на портрета, да получат картички с образа на Алеко Константинов със специално послание от автора.

Планира се на специално събитие в края на 2023 г. книгата „Алманах на просветителите“ да бъде връчена на председателя на Българския туристически съюз г-н Венцислав Венев.

Интересно е да се проследи генезисът и развитието на „Алманах на просветителите“.

Всичко започва през лятото на 2022 г. във Велико Търново, където в един неформален разговор за култура и изкуство се заражда идеята за създаването и реализа-

цията на проекта. Идеята е оформена в план и след упорита работа на триото Селен Петкова, Стефан Стефанов и Мартин Карагеоргиев, проектът е представен за финансово подпомагане по програма на Национален фонд „Култура“ (НФК) и е одобрен.

В процеса на изготвянето на творбите, творецът използва похвати от живописа, графичния дизайн, триизмерното моделиране, рендъринг, дигиталното рисуване, типографията и калиграфията. Включилите се досега партньори по проекта са великотърновските училища ОУ „П. Р. Славейков“, ОУ „Димитър Благоев“, ОУ „Св. Патриарх Евтимий“ и ПГСАГ „Ангел Попов“, както и Национален военен университет „Васил Левски“.

Интересът към проекта се засили и към екипа се присъединиха учителите по история Симеон Недев, Светлин Стоянов и Данаил Христов, които ще провеждат беседи

с учениците за живота и дейността на 12-те исторически личности, включени в алманаха.

Предстоят съвместни инициативи с Регионална библиотека „П. Р. Славейков“ - Велико Търново, СУ „Вела Благоева“ - Велико Търново, ВТУ Св. св. Кирил и Методий и Изложбени зали „Рафаел Михайлов“ - Велико Търново.

По проекта вече са нарисувани два портрета на велики българи - Свети Патриарх Евтимий и Апостола на свободата - Васил Левски.

През 2023 година чествахме 160 години от рождението на видния български писател и общественик Алеко Константинов. Щастливеца е основател на организираното туристическо движение в България и патрон на Български туристически съюз, а БТС е най-голямата и авторитетна организация на българските туристи. В тази връзка екипът на проекта изказа сърдечна благодарност към Български туристически съюз в лицето на Председателя г-н Венцислав Венев и всички служители на сдружението, които приеха с отворени сърца идеята да са домакин на предстоящото събитие.

Мартин КАРАГЕОРГИЕВ - координатор на проект „Алманах на просветителите“

ЖЕНСКИЯТ НАЦИОНАЛЕН ПОХОД ОСТАВИ НЕЗАБРАВИМИ СПОМЕНИ И ПРИЯТЕЛСТВА

Тази година Плевен бе домакин на 63-ия Национален туристически поход на жените. Той бе организиран от Българска федерация по туризъм (БФТ), със съдействието на Община Плевен и ТД „Кайлъшка долина“ и се проведе в чест на 145 години от Освобождението на България от османско иго, Международния

ден на жената и 50 години от създаването на БФТ. Участваха 120 туртки (на възраст от 10 до 78 години) от 28 туристически дружества и спортни клубове от страната. Рекордьор по брой участия (37) в похода е д-р Наумова от Мадан.

На 1 март участниците се впуснаха в изследване на забележи-

телности по екопътека „Чернелка“ (7 км). Там река Чернелка е образувала живописен карстов каньон с ширина от 60 до 200 м и височина на скалния венец от 10 до 30 м. Жените правиха снимки и на скалния кладенец „Провъртеника“. На връщане туристките бяха приятно изненадани от посрещането на жени от Клуб на хора с увреждания и пенсионери при НЧ „Цветан Спасов-1959“ Плевен. На поляна с беседка дами в народни носии им предложиха питка с мед и сол, ръчно направени мартенички-сувенири, топъл билков чай и домашно приготвени лакомства. Извиха се и кръшни хора. Вечерта в хотела младежи от Детско-юношески фолкорен ансамбъл „Нашенчета“ представиха красотата на българските танци.

на стр. 8-9

№53 100 НТО
ТУТРАКАН

▶▶ 4

СТАРОСЕЛ

▶▶ 8-9

МЕДИЦИНА В ПЛАНИНАТА

ТУРИСТИТЕ
С ХРОНИЧНИ
ЗАБОЛЯВАНИЯ

▶▶ 7

145 ГОДИНИ ОТ ОСВОБОЖДЕНИЕТО НА БЪЛГАРИЯ

ШУМЕНСКИ ТУРИСТИ НА ВРЪХ ШИПКА

От 3 до 5 март т.г. се провежда традиционна за ТД „Мадарски конник“- Шумен проява, посветена на националния ни празник. В честването на Шипка на 3 март и по повод 145-ата годишнина от Освобождението участваха 31 туриста-членове на дружеството. Поднесен бе венец на Паметника на свободата. Програмата на проявата продължи в Сърнена Средна гора с посещение на родната къща на Чудомир и Римския мост „Скокът“ в село Турия, община Павел баня и природната забележителност „Кичестият габър“ в близост до селото, както и тракийско светилище и природна забележителност „Ку-

тела“ („Чашата на великаните“) край село Розовец, която няма аналог в Европа. Следващият ден бе посветен на мегалитни съоръжения, служили за специфични ритуали на траките в района на община Брезово. Посетени бяха тракийско светилище „Правите камъни“ („Братята“) - уникална мегалитна конструкция от двойка балансиранни вертикални плочи (описана в бр. 1/2023 г. на в. „Ехо“) до с. Розовец - родното място на Гюро Михайлов (1862-1880 г. - български войник, загинал в пожар, без да напусне поста си); „Люляково светилище“ с природната забележителност „Слънчевата стела“, единствена открита до сега у нас (между

селата Бабек и Свежен); долмен „Плочата“ - най-голямото съоръжение от подобен тип в страната ни, което се намира до село Златосел. Покриващата хоризонтална плоча е с площ около 24 квадратни метра.

Нощувките бяха в х. „Каваклийка“ (1050 м н.в.), стопанисвана от ТД „Средногорец“ - Чирпан с хижар Недялка Денева. В последния ден туристите посетиха църквата „Св. Иван Рилски“ („Потопената църква“) на яз. „Жребчево“, оттеглил водите си далеч, далеч от нея; водопадът „Скоковете“ на Твърдишка река край град Твърдица и „Кипиловско кале“ от IV-XIV в. до село Кипилово, община Котел.

Валентина БОНЧЕВА

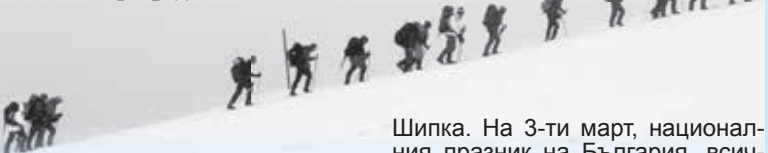

ТД „Алеко - 1900“ - гр. Нова Загора с поход до паметника Шипка

Туристи от ТД „100-те Войводи“ - Сливен на поход - поклонение с поднасяне на венци на паметника Шипка

52-РИ ЗИМЕН ЛЪЧЕВ ПОХОД НА ТД „ПРИСТА“

Традиционният зимен поход, който ТД „Приста“ организира в Стара планина за 52-ри път, се нарича „лъчев“, защото няколко групи туристи /лъчи/ тръгват от различни точки в планината и се движат по различни маршрути към паметника на

Шипка. На 3-ти март, националният празник на България, всички се събират на върха.

В петте лъча участваха над 70 туристи от цялата страна. Най-многоброен беше втори лъч, участниците в който изминаха за пет дена маршрута: кв. Видима, Априлци - х. „Плевен“ - заслон „Ботев“ - вр. Ботев - х. „Тъжа“ - х. „Мазалат“ - х. „Партизанска песен“. Участваха планинари от Варна, София, Шумен, Добрич, Гоце Делчев, Перник, Стара Загора, Стралджа и домакините от Русе.

През петте дена на похода имаше и мъгли, и слънце, и вятър, и сняг, макар и недостатъчно в по-ниските участъци. Преходът мина без проблеми, начело с планинския водач Никола Кившанов. Направени бяха много снимки, изпяха се много песни, завързаха се нови приятелства. На раздяла си пожелахме до нови, по-скорошни срещи в планината.

Сашо ПОПОВ - ТД „Приста“, Русе

С ТРИКОЛБОРИ В РЪКА КЪМ ВРЪХ СВЕТИ ИЛИЯ

В чест на 145 години от Освобождението, 128 години организиран туризъм в България и 21 години от създаването на Туристическо дружество „Родопея“ с. Ягодина, обл. Смолян от последните бе организиран традиционен туристически събор. В него се включиха и ТД „Черноморски простори“ гр. Варна, ТД „Бунай“

гр. Панагюрище, гости от цяла България и местни жители.

Мразовитият и мъглив мартенски ден не попречи на въодушевените планинари още от 9.00 часа на площада в с. Ягодина с български хора да поставят началото на празничния ден. Под звуците на пет каба гайди в 10.00 ч. стартира скоростното изкачване на връх Свети Илия в три възрастови групи: от 30 до 50 г., от 50 до 70 г. и над 70 г. Трудно можеше да се определи кой бе най-въодушевен, но участието на кучето Ригс направи хората по-мобилизирани. Бръсненият вятър бе в съзвучие с извиващата се мелодия на каба гайдите, които поведоха над 60 човека с българското знаме в ръце към върха. В такива моменти човек трудно може да определи какво го е мотивирало да изкачва планината зимата. Едно е сигурно - нейната бяла красота и знанията, запазения спомен за Шипка. Затова неусетно разбираш, че вече си на върха. Поглеждаш надолу и виждаш, че имаш последователи. Усмиввах се, защото мъглата се е придвижила някъде другаде и групата се увеличава с танцуващи от вятъра трицветни знамена.

Тук, горе на връх Свети Илия

— участвали в Освобождението, съградили Българския туристически съюз и ТД „Родопея“.

Участие в тържествената част взе и Изпълнителният секретар на БТС Лъчезар Лазаров. Словото на члена Управителния съвет на ТД „Родопея“ Снежана Кукунджиева върна изкачилите върха към историята и приноса на знаменателните годишнини, в силата да обичаш планината, родния край, родината. Мартенският сняг се стопяваше от топлите истински признателни сърца на участниците. Те се преклониха пред саможертвата на хилядите знайни и незнайни герои, отдали своя живот в името на майка България. 145 години Свобода! Ценност, която не трябва да спираме да постигаме и осъзнаваме с признателност и отговорност. Не от студ, а от изпълнението на химна на Родопите „Бела съм бела юначе“ те побиват тръпки. Местният поет Сашо Лянгов приветства в рими и ритъм гости, организатори, участници в туристическия събор. Изпълнението на „О, Шипка“ от гайдарката Антония Чернева се носеше от връх на връх в Родопска планина. Минута мъчание! Почит и уважение! И някак си естествено на фона на песента „Горице, ситна зеле-

на“ гръмна черешовото топче. Чува го близки и далечни ручей и гори.

Родопчанинът е веселяк и гостоприемник. На фона на родопски песни всички се наслаждаваха на планинския чай и приготвената храна. С поглед поглъщаха родопската природа и вдишваха свеж планински въздух, а буйният огън подсказваше, че без топлина в сърцето нищо не става. С нея се съхранява история и съграденото, с нея се пази доброто дело.

Домакините от ТД „Родопея“ останаха верни на традициите си и организираха спортно-туристически игри. Една от най-емоционалните бе дърпане на въже от 4 отбора, смесени мъже и жени.

Времето някак неусетно бързаше. Усещаш как тайно край теб надничат Ягодина, Чала Борино, Чаирски езера. Радваш се на успешното организиране на събора на участниците, на всичко около теб. Някак естествено дойде и награждаването от Изпълнителния секретар на БТС Лъчезар Лазаров на най-малкия участник в изкачването Нели Райкова на 7 години от гр. Пловдив и на най-възрастния Мано Пашов на 85 години от с. Ягодина с грамота, термос и парична сума. С награди - туристическа раница, DVD „Магията на Родопите“, бележник с химикал и грамота бяха удостоени състезателите на скоростното изкачване; мъжете и жените, участвали в дърпане на въже с грамота, термос DVD „Магията на Родопите“. Лъчезар Лазаров сърдечно поздрави всички и с усмивка връчи наградите, подготвени от организаторите.

Слънцето отдавна беше залезло зад облаците. Хороото с трибагренници и знамето на ТД „Родопея“ се виеше по утъпкания вече сняг. И всички тайно очакваха, дори мечтаеха за нови планински срещи в Родопите.

ЦВЕТКА ТАКОВА
член на ТД „Родопея“

НА 3 МАРТ НА АРАБАКОНАК

В двора на СУ „Св. Паисий Хилендарски“ в град Златица на 3 март т.г. се събра група ученици, родители и туристи. След задължителния инструктаж Здравко Тодоров, председател на ТД „Свищи Плаз-2013“ даде начало на втората проява от Календарния план за 2023 г. - честването на 145 години от Освобождението на България.

С тъга поглеждахме мрачното небе и се надявахме, че ще се изясни, но паметникът при с. Ташкисен (Саранци) ни посрещна в гъста мъгла и студен вятър. За трета поредна година дружеството участва в Националния празник на прохода Арабаконак. На това място през декември 1877 г. в продължителни и ожесточени бойни действия загиват

двама генерали, 30 висши офицери и 1003 войници. Победата открива пътя за настъпление в направление София - Пловдив - Одрин.

По стълбите към паметника се изкачихме с голямо българско знаме в ръце и под звуците на революционни песни. На поклонение бяха дошли много граждани и гости от околността, както и кметът на Горна Малина Ангел Жиланов и кметът на Ботевград Иван Гавалюгов. След официалната част имаше празнична програма. Паметникът бе отрупан с венци и цветя на признателност в памет на загиналите. На събитието новоприетият член на дружеството Адриан Стефанов от 5-б клас получи своята туристическа членска книжка от планинския

водач Стоян Зяпков.

Ние, учениците от СУ „Св. Паисий Хилендарски“, участници в честването на 145 години от Освобождението на България, благодарим за добрата организация на Община Златица и ТД „Свищи Плаз-2013“.

Текст и снимки: Мира КОШИНСКА - 10-а клас и Теодора ТОДОРОВА - 9-а клас на СУ „Св. Паисий Хилендарски“ - Златица

„ПО СЪПКИТЕ НА ЧОЛАКА“ - СПОМЕНЪТ Е ЖИВ

Тази година ТД „Осогово“ - Кюстендил се включи в традиционния поход на ТД „Погледец – Бистрица“. Това бе 20-ият пореден туристически поход, посветен на сподвижника на Васил Левски - Никола Крушкин – Чолака, обесен от турците пред книжарницата му няколко месеца преди Освобождението на България от турско робство. Походът бе посветен и на 150 години от обесването на Апостола на Свободата.

Участници от цялата страна извървяха 10-те километра от Драгалевския манастир до местността „Плажа“ в село Бистрица. След като запалиха по свещичка в църквата към манастира, всички потеглиха по пътеката. Организаторите от ТД „Погледец – Бистрица“ през цялото време се грижеха за сигурността на туристите – изчакаваха по-бавните, подкрепяха всеки, който имаше нужда от помощ при по-трудните за преминаване снежни и мочурливи места, организираха време за почивки. Пътеката минаваше през красиви местности и всички се надпреварваха да ги снимат за спомен. Накрая групата се събра в местността „Плажа“ край Бистрица, където бе посрещната с жива музика, вкусен боб и ароматен чай. Изви се хоро. Организацията беше перфектна. Представителите на туристическите дружества

получиха поздравителни адреси и подаръци от организаторите от ТД „Погледец – Бистрица“ и от Дирекцията на Природен парк „Витоша“.

Нашите домакини ни запознаха с историята на този велик човек - Никола Крушкин – Чолака. Неговото дело е от голямо значение за освободителното движение против турците, организирано в София. Никола Стефанов Крушкин е роден през 1836 г. в с. Бистрица. Като малък пада в огнището и изгаря ръцете си в огъня. Оттам идва и прякорът му „Чолав“ - Чолака (Едноръкия).

Останал сирак в ранна детска възраст, той става послушник в Драгалевския манастир, чиито тогавашен игумен Генадий Скитник е съратник на Васил Левски. В манастира Никола се запознава с Апостола. По-късно обикаля и събира дарения из околните градове и села. Пропагандира родолюбие, просвета и революционни идеи, работи за национално освобождение. Помага за основаването на частни революционни комитети в Софийско. Член е на Частните революционни комитети в София и в село Бистрица. Наричан е „Шопският Апостол“.

Просветителската му дейност е свързана с книжарницата, която държи в София на тогавашния пазар „Куру чешме“ (днес до ъгъла на ул. „Алабин“ и бул. „Витоша“). Там той разпространява бунтовни и патриотични брошури и песнопойки с патриотични песни. Софийският частен революционен комитет често заседава в нея. В книжарницата се укриват двама от оцелелите Ботеви четници, единият от които е Петър Кунчев.

През 1877 г. Никола - Чолака е арестуван и осъден по обвинение за притежание и разпространение на бунтовни книжа, заедно с още трима книжари – Георги Стоицев - Абаджията, Киро Кафеджи и Стоян Табаков. „Аз роб ще умра, но българският народ свободен ще живее!“ - извикал той на бесилото пред книжарницата. Издъхва на 15 ноември 1877 г. – месец и половина преди генерал Гурко да влезе в София, недочакал раждането на дъщеря си Любича, родила се с идването на Свободата в началото на 1878 г. Малко известен факт е, че Лъвов мост в София е построен в памет на четирима книжари - Никола Крушкин – Чолака, Георги Абаджията, Киро Геошев и Стоян Книжар, като лъвовете символизируют четиримата обесени революционери, загинали за свободата на България.

Веднага след Освобождението Христо Г. Данов предлага на мястото на някогашния Шарен мост да се издигне паметник в чест на Никола Крушкин – Чолака и съратниците му. Така през 1889 – 1891 г. е изграден Лъвов мост. В Османската империя имало правило престъпникът, ако е пришелец, да бъде обесен пред портата, през която е влязъл. А местните ги бесели по площадите. Затова Васил Левски е бил обесен при Орханейското шосе. Там била Източната порта, през която влязъл в града.

В центъра на с. Бистрица е издигнат паметник на Никола Крушкин – Чолака, на който осоговските туристи поднесоха цветя. Изказваме специална благодарност за добрата организация на домакините. Приказките на хората, тяхната откритост и сърдечност са част от онова чувство, което ще ни кара да се връщаме отново там. На връщане към Кюстендил настроението на всички бе приповдигнато от изживяванията в този прекрасен ден.

текст: **Силвия МИХОВА** – секретар на ТД „Осогово“ – Кюстендил
снимки: **Анелия ИВАНОВА**

ПОХОД КЪМ ВЪРХА НА СВОБОДАТА 145 ГОДИНИ ПО-КЪСНО

И тази година на 3 март ние – туристи от ТД „Узана“ – Габрово се отправихме към Върха на Свободата в традиционния лъчев поход от Габровски (Соколски) манастир и от хижа „Узана“. Тази година липсата на сняг провали ски похода. От Соколски манастир тръгна група от 30 души, като към нас се включиха и колеги от ТД „Росица-Мазалат“ - Севлиево. В девет часа от

входа на манастира поехме към върха, за да отдадем за пореден път почит към героите, отдали живота си за свободата на Отечеството. Точно в 12 часа се изкачихме на Паметника на свободата. Времето бе мъгливо, но стотици хора вече бяха там, за да се преклонят пред подвига на войните, останали завинаги на върха. Пристигна и групата туристи от ТД „Руен“ – Пловдив, участници в лъча от град

Шипка. След края на официалната част се отправихме на тричасов поход до хижа „Узана“. Вечерта на хижата представители на туристическите дружества „Узана“ – Габрово, „Руен“ – Пловдив, „Родни балкани“ – Варна, „Бачо Киро“ – Дряново и „Росица“ – Павликени заедно чествахме националния празник на България.

Пламен ПЕТРОВ - секретар ТД „Узана“ - Габрово

СРЕЩА НА ОПЕРАТИВНОТО РЪКОВОДСТВО НА БТС С ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ДРУЖЕСТВА

На 21 февруари т.г. оперативно-то ръководство на БТС - председателят Венцислав Венев, изпълнителният секретар Лъчезар Лазаров и членове на Управителния съвет на БТС проведеха среща с представители на туристически дружества от областите Габрово, Стара Загора и Велико Търново. Тя се състоя в хижа „Узана“, разположена в непосредствена близост до Географския център на България, измерен през 1991 г. Гостоприемната и колоритна стопанка на хижата Милена Ботева, облечена в автентична носия, посрещна гостите с прясно изпечена погача.

СДРУЖЕНИЕ ТД „ХАЙДУТ“

Калофер, ул. „Георги Шопов“ № 64, тел. 088 296 64 94, e-mail : td.haidut.kaloferr@gmail.com

ОБЯВА

УС на Сдружение ТД „Хайдут“ - Калофер, на основание чл. 21, чл. 22 - т. 1, т. 2, т. 3, т. 4, т. 5, т. 6 и т. 7 от Устава на дружеството; чл. 2, ал. 1 от ЗЮЛНЦ и решение № 5 от протокол № 2/09.02.23 г. на УС свиква годишно отчетно събрание, което ще се проведе на 22.04.2023 г. (събота) от 11 часа в столовата на туристическа спалня „Тинтява“ в гр. Калофер, ул. „Георги Шопов“ № 64, при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Отчет на УС за 2022 г.
2. Отчет на Инспектората за 2022 г.
3. Финансов отчет за 2022 г.
4. Приемане на календарен план за 2023 г.
5. Приемане на проектобюджет за 2023 г.
6. Промяна в състава на УС.
- 6.1. Освобождаване на Председателя на УС.
- 6.2. Освобождаване на член на УС.
- 6.3. Избор член на УС.
- 6.4. Избор на нов Председател на УС.
7. Избор на делегати за ОС и конгреси на БТС.

При липса на кворум, на основание чл. 27 от ЗЮЛНЦ, Общото събрание ще се проведе в същия ден от 12.00 часа, на същото място и при същия дневен ред и ще се счита за законно, независимо от броя на присъстващите членове на сдружението.

УС на Сдружение ТД „Хайдут“ - Калофер

ПОКАНА

По искане на 1/3 от членовете на сдружение ТД „Калабак“ – Перич, съгласно чл. 15, т. 3 от неговия Устав, се свиква извънредно Общо отчетно-изборно събрание на 28 април 2023 г. от 14.00 часа в хижа „Беласица“, при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Отчет за дейността на дружеството за 2023 г.
2. Финансов отчет за 2022 г.
3. Приемане на Календарен план на дружеството за 2023 г.
4. Приемане на проекто-бюджет за 2023 г.
5. Приемане на нови членове.
6. Избор на Управителен съвет на дружеството.
7. Избор на Контролен съвет на дружеството.
8. Избор на делегат за ОС на БТС през 2023 г.
9. Разни.

При липса на кворум, на основание чл. 27 от ЗЮЛНЦ, извънредното Общо събрание ще се проведе в същия ден от 15.00 часа, на същото място и при същия дневен ред и ще се счита за законно, независимо от броя на присъстващите членове на дружеството.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: **Лидия ГЮРОВА**

СДРУЖЕНИЕ НА ВЕТЕРАНИТЕ АЛПИНИСТИ В БЪЛГАРИЯ „МАЛЪОВИЦА“

ПОКАНА

ЗА СВИКВАНЕ НА ОБЩО СЪБРАНИЕ НА СДРУЖЕНИЕТО НА ВЕТЕРАНИТЕ АЛПИНИСТИ В БЪЛГАРИЯ „МАЛЪОВИЦА“

Управителният съвет на Сдружението на Ветераните алпинисти в България „Малъовица“ на основание на чл. 26(1) от ЗЮЛНЦ, чл. 18(1) от Устава на Сдружението и по Решение на УС с протокол № 1-23/07.01.2023 г. Ви кани на **общо събрание на Сдружението на 29.04.2023 г. (събота) от 17 часа** в Залата на ТУЦ „Момина крепост“, м. Ксифор, град Велико Търново при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Приемане отчет на УС за дейността на Сдружението от 17.07. - 31.12.2021 г.
 2. Приемане отчет на УС за дейността на Сдружението за 2022 г.
 3. Приемане на изменения и допълнения на Устава на Сдружението.
 4. Приемане на Календарен план за 2023 г.
 5. Избор на ръководство на Сдружението (УС, КС и председател)
 6. Промяна на седалището и адреса на управление на Сдружението.
 7. Разни.
- При липса на кворум, на основание на чл. 27 от ЗЮЛНЦ и чл. 20(2) от Устава на Сдружението събранието се отлага с един час и ще се проведе от 18 часа на същото място и при същия дневен ред.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: **Наско СИРАКОВ**

Красивият дунавски град Тутракан привлича туристи със своята богата история и туристически атракции. Наричат го „градът на огнените залеzi“ и на рибарите, врата към Запада и мястото, откъдето започва освободението на Южна Добруджа, на прочутата Тутраканска епопея.

№53

ТУТРАКАН

ГРАДЪТ НА РИБОЛОВА И ВОЕННАТА СЛАВА

Градът е наследник на създадената през II в. римска крепост Трансмариска, като името означава „селище зад блатата“. Старинен каменен надпис от 18 октомври 294 г. ни връща в епохата на император Диоклециан, който издига крепостта в чест на победите над местните тракийски племена. Свързваме Трансмариска и с прочутия XI Клавдиев легион, както и с построения салов мост над река Дунав от император Валент (366 г.) през IV в. за войната му с готите.

В различните епохи срещаме Тутракан под различни имена: Дуракам, Таткракам, Туквант, Торкан, Дирака, Диркана... Градът е важна старобългарска крепост от времето на Първото българско царство, а името „Тмутаракан“ е свързано с титлата „таркан“ - военначалник на гранично подразделение. Средновековни арабски географи споменават града като Рекран, Закатра, Тракан, Тарака. През XIX век Тутракан е рибарски, занаятчийски и лозарски град, в чиито лодкостроителници се правят лодки, гемии и водни мелници. Пътешествениците от XV-XVI век описват Тутракан като град с много водни и вятърни мелници, които съществуват допреди век. Последната водна мелница (шифмюле) е съществувала до 1942 г.

През 1862 г. е изградена голяма църква и светско училище, а през 1873 г. е основано читалище „Възраждане“. През 1867 г. четата на Панайот Хитов със знаменосец Васил Левски преминава Дунав край Тутракан, за което свидетелства паметник на войводата. През 1876 г. от тук за България преминава четата на Таньо войвода.

Някога Тутракан се гордее с видните си интелектуалци и общественици, както и с риболова. Единствената рибарска махала е тук, в Тутракан и е емблема на града. Оформила се е в средата на XIX в. „Етнографски център“, „Рибарска изба“ ... - това са части от **Етнографския музей „Дунавски риболов и лодкостроене“**. Той фигурира под № 53 в спи-

ска на 100-те Национални туристически обекта. С възстановената през 2012 г. експозиция той ни връща към времето, когато рибарството е било основен поминък на населението. В миналото тук живеят 5000 рибари и възстановените къщи ни показват тяхното жите и битие. Музеят е открит през 1974 г. и е единствен в страните по поречието на Дунав. Създаден е, за да съхрани богатата материална и духовна култура и да онагледя бити на крайдунавските рибарски селища.

В НАЧАЛОТО НА XX В. ТУТРАКАН Е НАЙ-ГОЛЕМИЯТ ДУНАВСКИ РИБОЛОВЕН ЦЕНТЪР В СТРАНАТА

Неслучайно музеят на риболова се намира в Тутракан, защото от древността до днес това е основна дейност на населението. През XIX и XX век градът се утвърждава като център на дунавския риболов. Музейната сграда е разположена в двор на две тераси. В лапидариума са експонирани старинни модели на рибарска лодка „чамница“ (каик) и съвременна двустра рибарска лодка „тутраканка“, различни каменни тежести за въдици (кърмаци), които са се използвали през различните епохи. Показани са каменни хромели за смилане на царевично брашно (малай) и други такъми на тутраканските рибари. Експозицията е разположена в сграда, построена през 1907 г., с интересна външна архитектура, която има седем изложбени зали.

Историята на Дунавския риболов води началото си от праисторически времена - познат е на траки, славяни и българи. В XIV век, по време на османската власт, риболовът по Дунав и крайречните езера се упражнява от българи, чиито вещи са показани в експозицията. Изложени са оригинални предмети от бита на лодкари и рибари, фотоси и графики. Посетителите ще видят

как изглеждат или се правят „гарда“, „кош“, „котци“, „сляп кош“, „цоапа“, „кападжак“, а от мрежите - „невод“, „дифан“, „сетка“, „лапаш“, „ян“, „орие“ и „търбух“. С такива принадлежности дунавските рибари ловят значително количество риба и сега.

Първата кооперация на рибарите в България е основана на 7 януари 1907 г. в Тутракан. Неслучайно църквата в града носи име-

души гарнизон със 150 оръдия и картечни гнезда.

През Първата световна война там се провела прочутата Тутраканска битка. На 5 и 6 септември 1916 г., след 33-часова обсада под командването на ген. Киселов, считаната за непревземаема крепост е овладяна. Българската армия (Преславски, Варненски, Първи и Шести пехотни Софийски и Търновски полкове) превзе-

то „Св. Николай“ - покровител на моряците и рибарите. Храмът е построен с доброволния труд на жители на Тутракан през 1863 г. В него е отслужена и панахидата за загиналите войници в Тутраканската епопея през 1916 г.

За да узнаете историята на Тутракан, посетете **Историческия музей**, разположен в Теодоровата къща. Към него има лапидариум и артефакти от древността до наши дни, етнографски кът и колекция от икони. Най-важната част е свързана с периода след Междусъюзническата война. През 1913 г. Южна Добруджа преминава в пределите на кралска Румъния и града е преименуван на Туртукай. За две години, по проект на френски и белгийски специалисти, румънските власти изграждат модерно за времето си отбранително съоръжение, за да превърнат града в непревземаема крепост. Тутраканската крепост била предмостие на река Дунав с 15 форта, 2 отбранителни линии, землени укрепления, вълчи ями, отбранявана от 39 000

ма крепостта. Българите пленяват 28 000 войници, 450 офицери и цялото снаряжение на противника. С тази битка започва освобождаването на Южна Добруджа. В сражението умират 8000 войници, от които 1764 български. Първа пехотна преславска дивизия решава да погребат убитите в боя от всички националности във Военното гробище. Непосредствено след битката е изграден **Мемориален комплекс „Военна гробища - 1916 г.“**, костница на близо 8000 воина от различни националности. През 1922 г. се изгражда паметник - обелиск, на който на български, румънски, немски и турски език са изписани думите „Чест и слава на тия, които са знаели да мрат героически за тяхното отечество.“

В мемориала са положени костите на български и чуждес-

транни войници, изградена е и църква. Мемориалният комплекс „Военна гробища - 1916 г.“ в с. Шуменци е най-голямото военно гробище от войните за национално обединение на територията на страната. Той е вписан под № 53 в списъка на 100-те Национални туристически обекта. Историческият музей в Тутракан полага изключителни грижи за съхранението на тази национална светиня. Изградена е „Алея на славата“, изписани са 1600 имена на героите, оставили костите си на добруджанска земя. Благодарната кампания продължава, като трябва да се прибавят още 600 имена.

Всяка година в първата неделя на септември на Мемориалния комплекс се провеждат възпоменателни тържества в памет на загиналите. През 2002 г. Националният исторически музей в София дари две оръдия гаубица „Круп“, които са експонирани върху бетонни постаменти в парковата зона.

Историята на Тутракан е свързана с имената на двама видни руски полководци. През май 1773 г. ген. Александър Суворов превзема града, като успешно се справя с турската атака. Без съгласуване с висшестоящите превзема укрепения тутракански гарнизон с минимални загуби. Победата има важно тактическо значение за поредната Руско-турска война. Същевременно в Русия военната колегия осъжда на смърт ген. Суворов за своеволие, но Екатерина II отхвърля присъдата, пишейки: „Победителите не ги съдят!“.

Командването не се възползва от победата на Суворов и турските войски завземат Тутракан. На 28 юни 1773 г. този път със заповед на командването, Суворов за втори път атакува и превзема крепостта, въпреки четирократно превъзходство в сили

на турските войски. За победата е награден с орден „Свети Георги“ II-а степен.

През 1940 г., по Крайовската спогодба, Южна Добруджа е върната на България.

Но не всичко в Тутракан е история и рибарство. Крайдунавският парк е уютно място за разходка. Зеленина и вода, екзотични растения, град, полегнал с лице към Дунав, Тутракан предлага отлични условия за живот и отход. В малкия дунавски град се провеждат много празници и фестивали, като най-популярният от тях е „Огненият Дунав“.

Текст и снимки: Антоанета ТИТЯНОВА

ДО СТОБСКИТЕ ПИРАМИДИ ПО ПОДОБРЕНА ЕКОПЪТЕКА

Стобските земни пирамиди – емблема на кюстендилското село Стоб, вече са по-достъпни, с повече информация и до тях се стига по подобрена екопътека. Голяма част от нея е с променен външен вид заради

масшабен ремонт. За съществуващите край пътеката останки от старини и знаци от исторически събития и природни чудесии е създадена информационна система. Създадени са нови и са ремонтирани стари кътове за отдих, включващи беседки, маси с пейки, стълби на стръмни места и други съоръжения. Осигурени са

условия за безопасно наблюдение на пирамидите от най-уязвимите им места чрез изграждане на здрав парапет. Всичко това ще доведе до увеличаване на и без друго големия вече поток от природолюбители.

Стобските скални феномени са сред най-забележителните в страната. От 1964 г. със Заповед № 378 на Комитета за опазване на околната среда те са обявени за природна забележителност с наименование „Стобски пирамиди“. Общата им площ възлиза на 74 дка, разположени по Кулски рид в югозападния дял на Рила планина. Изградени са от старокватернерни тъмножълти и червеникави наслаги. Много от пирамидите достигат 10 метра височина и завършват с шапки с големина над един квадратен метър.

Най-причудливи по форма и вид, надхвърлящи и най-смелите

въображения, са тези с имената Сватовете, Зъберите, Братята, Кулите, Самодивските комини, Чуките. Много векове наред природата чрез дъжд, вятър, сняг и лед е пороботила, за да извае едно неподатливо на описание природно чудо.

Изходен пункт за Стобските пирамиди е село Стоб, което се намира на 4 километра от град Кочериново. За посетителя ще е пропуск да не види паметника на загиналите във войните в периода 1912-1918 г., да спре очи в намиращите се в селото възрожденски къщи, да надникне в историческо-

то му минало, което идва още от времето на Средновековието. За просветно-културния му напредък свидетелстват училище от 1835 г., читалище от 1904 г., църква „Св. Прокопий“ от 1873 г. А за обичта на стобчани към природата говори създаването на туристическо дружество още през 1926 г.

Всички, които посещават селото и пирамидите, могат да получат пълна информация за природата и историческия летопис в създадения Информационен център.

Борис САНДАНСКИ

СКАЛНО ОБРАЗУВАНИЕ СЪБИЦИТЕ (СТЪПАЛАТА)

При добра видимост всеки, който пътува по републикански път II-19 (гр. Симитли – гр. Гоце Делчев – ГКПП „Илинден“), има възможността да се наслади на прекрасни гледки към планините Рила, Пирин и Родопи. В участъка около гр. Разлог пред погледа се налага величествената снага на Пирин, върховете на който сякаш достигат небето. Склоновете им представляват грамадни стени, които се спускат към дъната на оградящите ги циркуси и долини. Освен на тях, човек се удивява на едно забележително творение на Създателя – гигантска

каменна стълба, която начева от дола Разложки Суходол и достига билото на планината. Населението в Разложко я нарича Събиците или Събите, а туристите Стъпалата и Стълбите.

Навярно читателят ще се зачуди що за имена са това Събиците и Събите? Етимологията е всъщност твърде лесна, от думата съба – стълба в тукашния говор.

Събиците заемат едно късо вторично разклонение на рида, който разделя циркусите Разложки Суходол и Каменитица. Представяват група от 7 мраморни зъбера, наредени един под друг, наподобяващи стълби. Гледани откъм Разложката котловина, те са пет на брой. Височината на всеки от тях варира от 50 до около 120 метра.

Скалите, от които е изграден този природен феномен, са едни от най-старите в Пирин. Образувани са преди 550-3000 млн. години

– период, в който съществуващите тогава утаечни варовити такива са видоизменени, за да се превърнат в мрамори. По-късно, в резултат на внедряване на грамадни гранитни тела и бързото издигане на целия Пирински блок

над потъващите долини на Места и Струма, те са разкъсани и добиват днешния си облик. Разбира се, принос имат и външните земни сили.

Мраморите на Събиците са негодни за стопанско използване,

тъй като са надробени от тектонските процеси. Те не залягат хоризонтално, а потъват на североизток под ъгъл до около 65°.

Скалният комплекс е в пределите на резерват „Баюви дупки – Джинджирица“, който от своя страна е част от Национален парк „Пирин“. Ежегодно той привлича много туристи. Особено атрактивен е за алпинистите. През 60-те, 70-те и 80-те години на миналия век по него са трасирани близо 15 маршрута за катерене. Те са дело най-вече на членове на алпийския клуб в гр. Разлог. Сред тях изпъкват имената на Иван Аргиров, Константин Цолев, Идаки Динев, Христо Топалов, Борис Захов, Живко Тумбев, Петър Тумбев, Ирина Климова, Огнян Михайлов, Живко Георгиев. Не бива да се пропускат и приносите в разработването на обекта на алпинистите от столичния клуб „Академик“, както и на тези от градовете Банско и Перник.

Николай ДАУТОВ

ПОДНОВЕНИ СА ПАНОРАМНИТЕ КРЪГОВЕ НА МЕГАЛИТА, ИСПОЛИН И ЛЮЛЯЦИТЕ

Панорамният кръг, поставен при тракийското светилище „Мегалита“ (на час път югоизточно от Бузовград), бе основно обновен от маркировачи от ТД „Орлово гнездо“ – Казанлък. Приятна бе тричасовата разходка по маркираната със зелена маркировка „Пътеката през вековете“, която минава покрай Мегалита, Крепостта Бузовград от тракийско, римско, византийско и българско време; местността Черковището с основите на ранновизантийска църква и Голямата тракийска могила от IV в. пр. Хр.

Седемнадесет години издържа панорамният кръг, поставен на първенеца на Шипченския дял на Стара планина – вр. Ис-

полин (1524 м н.в.) Той бе възстановен от председателя на ТД „Узана“ – Габрово Атанас Сиде-

ров и секретаря на габровското дружество Пламен Петров.

В местността Люляците, на Скалните отвеси (860 м н. в.) Атанас Колев и Атанас Сидеров сложиха нов „панорамник“, гледащ към Габрово, връх Исполин и масива Триглав.

Панорамните неръждаеми плочи с диаметър 197-250 мм са закрепени с поцинковани втулки към тръбни носещи колонии. На плоскостите с лазер са гравирани стрелки, градуси и надписи на виждащите се забележителности: върхове, селища и местности. Изработени са в Казанлък и са дарени от Стефан Енчев, Георги Чекърков, Христо Ангелов и Ганчо Узунов.

Христо АНГЕЛОВ

ЕЛАТЕ НА „ПЛАНИНАРСКА ПЕСЕН“

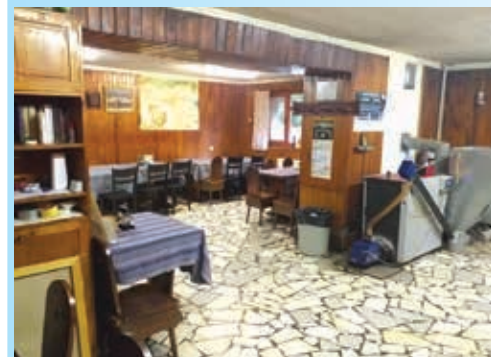
„Планинарска песен“ е името на една от най-уютните и привлекателни хижи на Витоша. По всяко време на годината там можете да се насладите на чист въздух, спокойствие, уютна атмосфера и гостоприемството на хижарите Румен и Весела. Туристи споделят, че добре прекараният отдих ги връща отново там.

Планинският дом е построен през 1970 г. от Българския туристически съюз и туристи от хор „Планинарска песен“. Намира се сред великолепна иглолистна гора в местността „Боевица“ в южната част на Природен парк „Витоша“, на 1695 м н. в. Разполага с механа с 40 места и кухня с богато и разнообразно меню – супи, скара, бира, салати и домашни напитки. Легловата база е за 30 човека (две двойни стаи, две четворни, една с пет легла, една с шест и една

със седем легла). Отоплява се с парно, има телевизия и интернет, общи WC и баня, паркинг. До нея се стига по множество туристически маршрути, както и с автомобил по шосеен път.

Телефон за резервация: 0889770759, Хижа Планинарска песен (planinarska-pesen.com)

ТПД „ОРЛОВИ СКАЛИ“ - ПРОВАДИЯ С ДОБРА РАВНОСМЕТКА

2022 година бе една наситена с походи, екскурзии и незабравими туристически преживявания година. Имаше както нови маршрути и обекти, така и станали вече традиционни за дружеството ни мероприятия.

На първо място трябва да споменем най-масовото и патриотично събитие, което провеждаме на Националния празник 3 март - похода до Венчанско кале, военните бункери и ПЗ „Пробития камък“ до жп спирка Равна, който винаги се очаква с голям интерес и нетърпение от деца и възрастни. По традиция в центъра на с. Венчан ентусиазирани съмишленици ни посрещат с питка и сол, поднасяме венец на войнишкия паметник и с развети национални знамена поемаме на път. Приповдигнатото настроение е нас неизбежен спътник, независимо от атмосферните условия. Групата обикайно наброява 50-60 човека, като често има гости от други градове.

По време на Великденските празници проведохме автопоход до Източни Родопи с посещение на гр. Кърджали, Перперикон, пещера Утробата, Татул - светилището на Орфей, Каменната сватба, Каменни-

те гъби, Харман кая и още много други интересни и магнетични обекти в този омаен с гледките си български край. Пропътуваните километри не бяха никак малко, но умората се забравя и остава само споменът от преживяното и хубавите емоции.

В началото на м. юни проведохме традиционния за дружеството ни преглед на туристическите сръчности за учаци в с. Добриня. Празникът започна с пешеходен поход от Провадия до с. Добриня, а в добре уредения парк на селото се проведоха различни състезания - туристически щафетни игри, теглене на въже, търсене на скрито съкровище по карта, игра с кегли, викторина и др. Интересът от страна на децата е голям, а емоциите допълнително покачат градус на настроението. За съжаление, липсата на финансиране от страна на общината в последните три години не позволява да раздаваме подаръци и медали, но това не намалява ентусиазма на участниците.

Не по-малко интересни бяха автопоходът до пещера Орлова чука, посещенията на двореца Евксиноград, средновековната крепост Червен и Крепчанския скален манастир с най-старите запазени надписи на кирилица от IX век.

Традиционно най-очакваното и посещавано мероприятие, организирано от дружеството, е екскурзионното летуване през лятото, което тази година бе в Западните Родопи. Посетихме хижите „Триградски скали“, „Чарирски езера“, „Ледницата“ и „Смолянски езера“. Незабравими за всички участници ще останат адреналиновата разходка с джипове до панорамната площадка „Орлово око“ и възхитителните гледки във всички посоки; пещерите Дяволското гърло, Ягодинска и Ухловица, Агушевите конаци в с. Моголища, каньонът Горло и прохладата на родопските гори. Всички обичаме родопските пътеки, защото не са така стръмни и изморителни. Гостопримството на хората в този край е пословично. Красотата на родопските пейзажи, гори и ливади е неоспорима. Билките и цветята са тъй дъхави и шарени, че изпълват душата с възхищение и преклонение пред българската природа. Благодарим на всички стопани на хижите, които посетихме, за топлото посрещане и вкусната храна, които направиха активната ни почивка пълноценна и незабравима.

В началото на м. септември дойде ред и на Стара планина. Не бяхме посещавали х. „Амбарица“, затова осъществихме преход до нея и нейните околности. Пътят до там доста ни озори, а и небето заплака в унисон с натрупаната умора. Изсушени и отпочинали, с нови сили на другия ден поехме към вр. Левски. Пътятката до него беше отрупана с толкова много и различни по вид боровинки, колкото не сме

виждали и яли никъде другаде. Разбрахме защо прословутите за тази хижа мекици ги сервират със сладко от боровинки - брани на място и сварени тук. После пък дойде ред на сърнелите - толкова много и тъй красиви, че да ти се прииска да ги откъснеш всичките. Пътешествието ни завърши в град Троян - винаги гостопримен и интересен.

Друго много знаково мероприятие за дружеството бе „Ден на интензивното ходене“, който провеждаме през м. октомври всяка година. Той е свързан с посещение на някои от скалните манастири около Провадия, които никак не са малко. Тази година маршрутът беше до скален манастир „Чукара“, който е в близост до с. Кривня. Прекрасният слънчев ден, доброто настроение и живописният есенен пейзаж, съчетани с пикник в гората, ни дадоха сили и не усетихме кога сме извървели 23 км по пресечения горски терен. В похода често идват гости от други туристически дружества, научили за проявата от страниците на вестник „Ехо“. Тази година освен 40 човека от Провадия - предимно ученици, се включиха и туристи-ветерани от Стара Загора, пристигнали в града специално за похода. Въпреки пришките по краката и умората, ползата от движението сред природата, особено в добра компания, е безспорна за физическото и психическото здраве на човека.

В края на м. октомври посетихме една нова и непозната за нас дестинация - скалните манастири в района на каньона „Суша река“ в Добруджа. Предния ден имаше богата културна програ-

ма в гр. Добрич с посещение на няколко интересни музеи, предложена ни от председателя на ТД „Добротица“ Мирослав Кескинов. Похода в района на каньон „Суша река“ осъществихме съвместно с колегите от местното туристическо дружество, с които сме отдавнашни познайници - те са гостували в нашия край, участвали са в наши походи, а пък ние редовно участваме в организирания от тях Национален поход „Добруджа и морето“. Благодарим им за помощта и водачеството! Маршрутът е много интересен и неочаквано атрактивен за този равнинен терен и заслужава да бъде посетен!

Дружеството ни е младо по възраст и малобройно по състав, но успяваме да привлечем в дейностите ни доста деца и млади хора. Повечето от проявите ни се провеждат с внушителен брой участници, като има и много възрастни хора, които никога не връщаме. Не са малко извървените и пропътувани километри през 2022 г. из красивата ни родина, не са малко хубавите емоции и преживявания. Не са по-малко и ползите за здравето.

Надяваме се, че и настоящата 2023 година ще бъде все така щедра на интересни пътешествия и хубави преживявания! Пожелаваме го на всички! Колкото повече опознаваме България, толкова повече красоти откриваме в нея!

Стела СТАНКУЛОВА – секретар на ТПД „Орлови скали“ - Провадия

ПО СТЫПКИТЕ НА АПОСТОЛА

Традиционният възпоменателен поход „По стъпките на Апостола“, Ловеч - Къринско ханче се организира от десетилетия с активното участие на ТД „Стратеш“ - Ловеч. Той е в календара на националните прояви на Българския туристически съюз.

Тази година в него взеха участие над 110 туристи от цяла България. Съпътстван бе от две възстановки, изпълнени от артисти от Ловешкия театър и членове на Национално дружество „Традиция“ - клуб Ловеч. Едната възпроизведе срещата на Левски и Никола Цвятков с двете

запятия на Пази мост, а втората - залавянето на Левски в Къринското ханче.

150-та годишнина от гибелта на Апостола на свободата и хубавото време привлякоха стотици посетители. Къринското ханче и двора му за пръв път останаха затворени за гражданите за цялата официална част. След края на възстановката, словата, раздаването на награди, плакети и поднасянето на официални венци, хората бяха допуснати в двора, за да поднесат букетите, кокичетата от дворовете и да се поклонят с децата си пред личността и делото на Апостола.

Домакините от с. Къриня бяха приготвили за почерпка от своя традиционен, топъл липов чай за всички участници и гости. Походът бе подкрепен логистично от Община Ловеч.

д-р Дарина ПЕТРОВА

НА СКИ ЛАГЕР В ПАМПОРОВО

От 28 януари до 5 февруари т. г. ТД „ТСЕ Етрополе“ проведе традиционния ски лагер в прекрасния курорт Пампорово. Посрещането на Националния празник 3-ти март и изявлението на нашия член Албена Панайотова по Нова телевизия за дружеството са доказателство за здраво мислещи, отговорни и покриващи думите с дела си хора. Българи, които обичат и носят в сърцата си България и помнят нейната история. Общо 46 души, сред които 19 деца, техните родители и членове на дружеството, участваха в петдневното зимно мероприятие. За

радост всички членове на възраст от 3 до 12 години се научиха да карат ски. За поредна година останахме с отлични спомени. Догодина Пампорово отново ни зове.

Кати ДОЧЕВА

ВЪЗПОМЕНАНИЕ ЗА ЛЕВСКИ

По повод 150-годишнина от гибелта на Апостола на българската свобода членове на най-старата организация на туристите ветерани в Габрово - КТВ „Младост“, участваха в общинското възпоменание на 18 февруари т.г. Стоици граждани се събраха пред морената с паметна плоча в центъра на града, където някога е бил девическият манастир, посещаван от националния ни герой. След заупокойната панихида последва рецитал със знаменити мисли от Левски и за Левски, изпълнен от ученици от НУ „В. Левски“ в града. Под звуците на Габров-

ския духов оркестър мина парад на новосъздадения в ПТГ „Д-р. Никола Василиади“ XIV ученически гвардейски отряд. Паметният знак беше отрупан с венци и цветя от признателните габровци, с дълбок поклон пред паметта на гениалния създател на мрежата от революционни комитети с цел освобождение на отечеството ни.

д-р инж. Христо МАНДЕВ – член на УС на КТВ „Младост“

В ПАМЕТ НА АПОСТОЛА

На 18 февруари 2023 г. ТД „Узана“ с председател Атанас Сидеров и ученици от клуб „Приятелите в приключенията“ с ръководител Таня Моллова при Професионална гимназия по туризъм „Пенчо Семов“ - Габрово отбелязаха 150 години от гибелта на Апостола. С традиционно изкачване на връх Исполин (1523 м) и подмяна на знамето и портрета на Васил Левски те почетоха паметта на една от най-достойните личности на България.

ДА ЗАПАЗИМ ДЕЦАТА НА ПЪТЯ

На 7 март т.г. в Етрополе се състоя Общинско състезание по безопасност на движението за колеездачи. Участваха възпитаници на три училища - СУ „Хр. Ясенев“, ОУ „Хр. Ботев“ - с. Лопян и ОУ „Хр. Ботев“ - Етрополе. За отличното провеждане и ръководство на състезанието ТД „ТСЕ Етрополе“ отново бе награден в лицето на Кати Дочева, заедно с представителите на КАТ - Етрополе. Община Етрополе беше осигурила на децата лакомства, купи, медали и грамоти. Мероприятието се проведе под наслов „Да запазим децата на пътя“.

КАКВО ТРЯБВА ДА ЗНАЯТ ТУРИСТИТЕ С ХРОНИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ

Хората с хронични заболявания приемат медикаменти ежедневно и това трябва да продължи по време на похода. Такава хора често крият своите заболявания от водачите и при проблем се губи ценно време.

СЪРДЕЧНО-СЪДОВИТЕ ЗАБОЛЯВАНИЯ са сред най-често срещаните и затова ще започнем с тях.

ХИПЕРТОНИЧНА БОЛЕСТ

При лекарствата предлаганите депо-препарати са удобни за прием, но това пречи на прецизната им корекция в движение. Бета-блокери могат да ограничат приспособителните възможности при натоварване, водят до повишена чувствителност към ниските температури и съответно до повишена вероятност за измръзване.

При изкачване, както и при пребиваване в места с по-топъл или тропически климат диуретиците водят до допълнително дехидратиране на организма. Медикаментозно контролираната артериална хипертония не е противопоказание за изкачване на големи височини. Проучванията показват, че продължителният престой на високо се свързва с по-ниско системно артериално налягане, отколкото на морското равнище. Продължителният престой на високо спира и прогресията на артериалната хипертония.

ИСХЕМИЧНА БОЛЕСТ НА СЪРЦЕТО (ИБС)

След прекарването на миокарден инфаркт е уместно пътуването да се отложи за известно време. Проучванията дават като насока период от 2 – 3 седмици след инцидента.

Най-общо казано, пристъпите на ИБС се провокират от физически усилия. Те могат да се провокират и от студ, рязко излизане на студено, разходка при студено или ветровито време, след ранно ставане от сън, бързо изкачване по стълби, психически стрес, обилно хранене, лежане по гръб. Лицата, които се натоварват физически на високо, са в по-голям риск от тези, които са седнали кротко зад волана или в самолета. Дори на морското равнище дишането на студен въздух и/или физическо натоварване при индивиди с ИБС предизвикват

участяване на пулса и повишаване на „горната“ граница на артериалното налягане.

Проучванията през последните десетилетия доказаха, че основният фактор за стресирането на едно сърце с исхемична болест не е тежкият кислороден глад, а физическото натоварване, като най-големият риск се очертава в първите три дни на прехода. Решението за предприемане на изкачване при лица със сърдечно заболяване си остава въпрос на личен избор и поемане на риск. Пресният миокарден инфаркт и декомпенсираната сърдечна недостатъчност са противопоказани за такива експерименти.

Клинично характерна е пристъпната болка в гърдите, **която не може да бъде посочена с пръст**, с продължителност 3 – 10 минути. Първата помощ е прием на нитро препарати.

Приемът на антикоагуланти трябва да се съобразява – разреждането на кръвта зависи от приема на течности, храна, алкохол, физическо натоварване, освен това трябва да се спазва времето за прием. 49% от смъртните случаи при туристи се падат на сърдечно-съдовите заболявания, повечето при лица над 55-годишна възраст. Имплантираните стенодове и пейсмейкерите не са противопоказание.

Сърдечните аритмии се влошават при бързото набиране на височина. При възрастни хора се наблюдава повишен брой случаи с различни типове доброкачествени ритмични нарушения, които отзвучават след няколко дни и не са животозастрашаващи. Преживелите сърдечни бай-пас операции могат спокойно да се изкачват до 5 500 метра, за по-високото няма достатъчно данни.

Добре е хората със сърдечна недостатъчност, оперативна намеса на сърдечната хирургия и белодробна емболия да се консултират със специалист по медицина на пътешествията (експедиционен лекар).

д-р Славян СТОИЛОВ
Б.ред.: В редакцията на в. "Ехо" очакваме вашите въпроси към д-р Славян Стоилов за рубриката „Медицина в планината“ чрез електронния адрес на изданието exobts@gmail.com, писма по пощата и на тел. 0882966316.

Продължава в следващия брой

Д-р Славян Стоилов е лекар четвърто поколение и един от малкото експедиционни лекари в България. Завършва столичната френска гимназия, по-късно и Висшия медицински институт в София. Притежава диплом за придобита специалност по вътрешни болести и за превод на медицинска литература. В спортната си кариера има изкачени три континентални първенеца и участие в над 46 български и международни експедиции, в повечето от които като лекар. Посетил е над 100 държави на 5 континента.

Владее свободно четири езика, с шест издадени книги, оператор и сценарист на четири документални филма. Автор на множество публикации в периодичния печат, като всички илюстрации са от неговия личен архив, както и на няколко фотоизложби.

Д-р Стоилов е лектор във всички издания на международната конференция „Медицина за пътешественици“. Участвал е многократно в публични и научно-популярни предавания по радиа и телевизии.

ТАБЛИЦА ЗА НАЧАЛО НА АКТИВНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ЗАНИМАНИЯ СЛЕД ПРЕКАРАНО ЗАБОЛЯВАНЕ

ЗАБОЛЯВАНЕ	СРОКОВЕ СЛЕД КЛИНИЧНО ОЗДРАВЯВАНЕ (в дни) ЗА ЕДНОДНЕВНИ ПОХОДИ	СРОКОВЕ СЛЕД КЛИНИЧНО ОЗДРАВЯВАНЕ (в дни) ЗА МНОГОДНЕВНИ ПОХОДИ	ЗАБЕЛЕЖКИ
АНГИНА катарална и гнойна	14 – 18	20 – 22	С повишено внимание през зимата поради възможното бързо охлаждане
АНГИНА гнойна флегмонозна	20 – 21	30 – 35	Особено внимание към ССС. Да се проведат функционални проби
ОРЗ и ОСТЪР БРОНХИТ	12 – 15	16 – 18	Да внимаваме за рязко и внезапно охлаждане на дихателните пътища
ГРИП лека и средно тежка форма	6 – 8	10 – 12	
ГРИП тежка форма	18 – 20	30 – 40	Също след извършване на функционални проби
ПНЕВМОНИИ	20 – 25	25 – 30	При тежки форми на белодробно възпаление сроковете се удължават с 2 – 3 седмици
ПЛЕВРИТ сух	20 – 24	30 – 35	Да се избягва преохлаждане
ПЛЕВРИТ ексудативен (воден)	60 – 80	до 150	Да се избягва преохлаждане
СИНУЗИТИ	16 – 18	20 – 25	Особено внимание при туристически занимания през зимата
ОСТЪР ОТИТ	20 – 25	30 – 40	Изключителна предпазливост при занимания с воден туризъм
ПРЕМАХВАНЕ НА СЛИВИЦИТЕ	9 – 10	10 – 14	При усложнения срокът се удължава в зависимост от състоянието
ОПЕРАЦИЯ ЗА ТРЕТА СЛИВИЦА	4 – 5	7 – 9	Трябва да се отчита степента на възстановяване на носовото дишане
ГАСТРОЕНТЕРИТИ	5 – 6	10 – 12	
ДИЗЕНТЕРИЯ	20 – 25	30 – 35	
ВАРИЦЕЛА	10 – 12	16 – 18	
МОРБИЛИ	20 – 21	25 – 30	
АПЕНДЕКТОМИЯ (премахване на апендикса)	15 – 30	60	Ръбецът на предната коремна стена трябва да укрепне, а общото състояние да се възстанови напълно
ОПЕРАЦИЯ ОТ ХЕРНИЯ	60	60 – 70	Заздравял ръбец, липса на болезненост при движение
ФРАКТУРИ НА НЕГОЛЕМИ И МАЛКИ КОСТИ (предмишници, стъпала, длани и пръсти, ключица). СПУКВАНЕ НА НЕГОЛЕМИ КОСТИ	15 – 30	25 – 35	При липса на оток, болка и ограничения във функцията на пострадалия участък

На 170 км от София, на 45 км от Пловдив, приблизително на толкова от Пазарджик и на още по-малко от Панагюрище, Карлово и Хисар, в подножието на Същинска Средна гора се намира едно съвсем обикновено българско село. Името му е Старосел. Село, което дълги години щеше да си остане известно само на няколко околни побратими, ако в землището му не се издигаха десетина загадъчни и забутени в тайна тракийски могили. Непознатото до неотдавна селище днес може да се похвали с посещенията на редица световни личности, между които Нейно кралско величество Маргарете II – кралица на Дания, Генералният директор на ЮНЕСКО Коичиро Мацура, както и редица знаменити особи от Европа, САЩ и дори далечна Австралия. Какво води тези специални гости в това съвсем обикновено българско село? Отговорът е категоричен – многобройните могили и най-вече това, което нашите предци са заровили под тях.

Предисторията на мащабните разкопки край Старосел е кратка и както често става, започва не от археолозите, а от иманярите. И тук те първи вдигнали кирките и забили лопатите. Какво са намерили и дали въобще са намерили нещо, остава тайна. Ясно е само, че тяхната „работа“ дава основание на специалистите да подхождат към могилите по-сериозно и най-вече научно.

Малко преди да изтече отминалия век, известният тогава доцент, а в последствие професор Георги Китов (вече покойник), получава анонимно писмо. В него неизвестно лице му подсказва, че в околностите на това село и в посочените там могили се крие несметно богатство не само за иманярите, но и за историята и археологията. Ученият просто не повярвал на анонимката и я отминал с пренебрежение. Повтор-

ХРАМЪТ, КОЙТО ДОВЕДЕ КРАЛИЦАТА НА ДАНИЯ

ДО СТАРОСЕЛ

но, този път телефонно обаждане, го отвежда на 13 юли 2000 г. пред една от многобройните могили. С нюха на голям специалист и добър познавач на археологията, още след първата копка той и водената от него експедиция разбират, че тук действително ще излезнат сериозни открития.

После, както си му е редът, доцент Китов официално иска разрешение за разкопаването на част

от могилите. Разрешават му само за седем от тях, а той разкопава десет. За проявеното непокорство „от най-високо ниво“ му забраняват да работи, но упоритият учен не се подчинява, защото дългогодишният опит му подсказва, че тук може да излезе нещо много голямо. И слава богу, защото ако се бе подчинил, днес навярно нямаше да имаме най-грандиозната могила не само в България, но и на Бал-

каните. Оградена от внушителна каменна стена с височина на места до 5.50 м и с дължина в околността до 240 м, Крепидата (така се нарича оградната стена) е служила навярно за укрепване на насипа и в същото време е символизирала слънцето.

Откритата стена подхранва голям интерес в специалистите, но това, което те откриват вътре в нея и под огромния насип, надминава всички очаквания. Когато специалистите разкриват цялата оградна стена, те откриват в югоизточната ѝ част 4-5 метрово прекъсване, което се оказва парадно стълбище, водещо към дълъг и много широк коридор, ограден с петметрови стени. В дъното му намират многотонна каменна врата, зад която се стига до още по-огромно кръгово помещение на храм с куполно покритие – най-просторното, открито до момента по нашите земи. Според учените траките или по точно Одрисите (античен тракийски етнос, населявал нашите земи), са имали големи познания

в областта на архитектурата, което личи от строежа на Тракийския култов комплекс. Строен преди 25 века (края на V век преди Христа) комплексът се отличава с това, че спойката между отделните каменни блокове не е осъществена чрез хоросан или нещо подобно, а с железни скоби и блокове, които са така добре обработени, че и днес не се забелязват fugи между тях. Нещо, което много ми напомня за строителството на Инките, не само в столицата Куско и Свещения град Мачу Пикчу, но и в цялата страна. Силно впечатление правят и вътрешните орнаменти по стените, най-вече тези на шестметровия тавански купол, декориран в червено, синьо и черно. За изработката на всички орнаменти в комплекса строителите са използвали материал вулканичен туф, който се поддава на по-лесна обработка. И тъй като в околностите такъв не се среща, специалистите считат, че той е доставян от поне 25-30 километра. Може би от района на днешния МОК „Медет“?

Основните изследвания на археолозите дават основание да се предполага, че това е храмът на могъщия тракийски владетел цар Ситалк, защото толкова голямо съоръжение не би могло да бъде поръчано и инвестирано от някой скромнен местен владетел. Какво е намерено и какво е ограбено от храма още през древността е трудно да се каже, но за всичко това може да чуете с най-големи подробности от екскурзоводите. Пак те няма да пропуснат да ви кажат, че по своята историческа стойност Тракийският култов комплекс се равнява на Спарта, Акропола, Делфи или Коринт.

Паричната единица, с която одрисите се разплащали, се е казвала талант, което дава основание на специалистите да лансират идеята, че заплащането на труда се е осъществявало според таланта на работниците. Вхоят за **Тракийския култов комплекс** е на почти символична цена – 4.00 лв. за възрастни, 1.00 лв. за ученици и пенсионери, а за деца под 7 години е безплатен.

Днес Тракийският култов комплекс не е сам, защото в следващите години в землището на Старосел последователно са открити още редица интересни обекти, свързани с бита на траките, както и някои обекти, за които специалистите все още не са стигнали до категорични заключения дали са природни забележителности или плод на човешко хрумване и най-вече изпълнение.

Видно от скицата, която предлагаме, обектите, свързани с траките, са точно двадесет, но тук ще ви

ЖЕНСКИЯТ НАЦИОНАЛЕН ПОХОД ОСТАВИ НЕЗАБРАВИМИ СПОМЕНИ И П

от стр. 1

На другия ден последваха пешеходни преходи в района на Карлуковски карстов район, затворен между Карлуково, Кунино и Реселец от двете страни на река Искър. Първата забележителност там бе **природният феномен „Тектонски грабен Калето“** – Реселец. Представява местност с дължина около 750 метра и ширина 30-40 м., обградена с отвесни скали. По пътя се видяха останки от късноантична крепостна стена, причудливи скали, както и **скалното образувание „Гъдулката“**, **„Отсечената скала“** – голям, леко наклонен монолитен блок, за който се разказват легенди. По поречието на река Ръчене, живописна, с естествени прагове, водопади и красив син цвят, са изградени места за отдих, беседки и мостчета. Посетен бе и **Реселешки водопад „Скока“**, висок около 10 м.

Туристите от първи лъч на похода се отправиха към **скалния манастир „Св. Никола“** (Глигора). Той има интересна архитектура и се помещава в естествена скална пещера. По втория лъч жените посетиха **пещера Проходна**, наричана още „Божиите очи“ или „Окната“. Всъщност тя е проходен тунел с дължина 365 м,

с два огромни отвора в двата края. След като участниците от двата лъча се събраха, те заедно разгледаха Златния парк в град Луковит, кръстен на името на река Златна Панега.

В деня на националния празник първият лъчев пешеходен преход бе от Паметника на победата край река Вит през село Ясен, където беше положен венец, до **Параклис - мавзолей „Свети Георги Победоносец“**. Втората група се придвижи от парк-хотел „Кайлъка“ до центъра на Плевен, където туристите разгледаха **Къща-музей „Цар Освободител Александър II“**. Там на 11 декември 1877 г. е посрещнат тържествено руският император Александър II и в присъствието на Великия княз Николай Николаевич, румънския княз Карол I, руския военен министър Милютин и видни руски генерали се среща с пленения турски маршал Осман паша.

Двата лъча на похода се събраха и с песни и венци жените участваха в националния празник на площад „Възраждане“. Лилия Ангелова – изпълнителен секретар на Българска федерация по туризъм и Надя Генова – секретар на ТД „Кайлъшка долина“ поднесоха венец пред Вечния огън на Параклис-мавзолей „Св. Георги Победо-

носец“. Жените посетиха Мавзолея, изграден в периода 1903-1907 г. в памет на загиналите руски и румънски воители в боевете около Плевен по време на Руско-турската война 1877/1878 г.

В Пордим по повод националния празник бе изпълнена историческа възстановка „Един ден от фронтното ежедневие при Пордим“ в **къща музей „Негово Кралско Величество Карол I“** с участието на Национално дружество „Традиция“. Жените се включиха и в празничното шествие до **Паметника-костница** в центъра на Пордим, където поднесоха венец. Денят продължи с посещение на **къща-музей „Великий Княз Николай Николаевич“**, чиято експозиция отразява дейността на Главната квартира на руската армия по време на пребиваването на главнокомандващия княз Николай Николаевич и император Александър II в Пордим през 1877 г.

Следващото посещение на туристите бе в **Румънски мавзолей в Гривица**, паметник на културата с национално значение. През 1967 г. е разкрита музейна експозиция, която отразява сраженията при с. Гривица по време на Руско-турската война 1877-1878 г. и бойния път на румънската армия. В мавзолея, който се състои от храмово поме-

щение и костница, в мраморни саркофази се съхраняват кости на загиналите в боевете при с. Гривица румънски воители.

На 4 март се проведе преход по два маршрута в парк „Кайлъка“ с крайна цел хижа „Среброструй“. Първият премина по алеи на парка и през екопътека до късноантичната **римска крепост „Сторгозия“**. Разположена е на площ от 31 декара, обградена с мощна стена с две порти и три подсилващи кули, жилищни постройки и голяма християнска църква, както и склад за зърнени храни. По пътя до хижа „Среброструй“ участниците се насладиха на красотата на **язовир „Тотлебен вали“**. По време на Руско-турската война ген. Тотлебен прегражда река Тученишка и взривява преградата, като по този начин унищожава складиранияте хранителни запаси на града. Краткият маршрут премина през алеите на парка, покрай дома на ген. Иван Винаров – човекът, благодарение на когото парк „Кайлъка“ и обявен за защитена местност и добива настоящите си размери и вид, **Музеят на виното**, разположен в естествена пещера в парк „Кайлъка“, язовир „Тотлебен вали“ и екопътека „Попската скала“ и завърши на **хижа „Среброструй“**. Тя е изградена през 1965 г. и се стопа-

нисва от ТД „Кайлъшка долина“. Туристите посетиха близката **пещера „Пропадналата“**, след което на слънчевата поляна до хижата се извиха народни хора. В духа на традициите се проведе и Кръщението на новопосъпилите туристи.

Вечерта в ресторанта на хотел „Кайлъка“ продължи с тържествена вечеря и кратка фолклорна програма на танцов състав „Чародейка“. Последваха сърдечна реч на Лилия Ангелова с благодарствени писма към домакините, поздравителни адреси, награждаване на юбилейните участници, танцова забава.

В последния ден на 63-тия туристическия поход жените разгледаха **Панорама „Плевенска епопея 1877“**, изградена по повод 100-годишнината от боевете при Плевен по време на Руско-турската война 1877-1878 г. и освобождението на града на 10 декември 1877 г. Тя е разположена в Скобелев парк, където на бойното поле, по време на III-тия щурм за Плевен се водят най-ожесточени-

СОФИЙСКА МАЛА СВЕТА ГОРА ЗА ИСТРИЯТА НА ДРАГАЛЕВСКИЯТ Манастир „СВЕТА БОГОРОДИЦА ВИТОШКА“

споменем само три от тях – Слънчевата врата, позната още като „Момини гърди“ или „Момини камъне“ (ударението е върху буквата Е). До нея води коларски път, който е с лек наклон и удобен за всякакви туристи – от малки деца до по-възрастни пенсионери. За този обект не се изискват специални туристически умения и подходяща екипировка. Пътеката, която не е маркирана, започва от Винарната и СПА центъра в селото и за 40-50 минути може да се стигне до самия обект.

Тракийската могила „Хоризонт“ пък се намира на самия път, който води до главния Тракийски комплекс и е само на два километра след СПА-центъра. Има голяма табела, която няма как да пропуснете. И там има екскурзовод, който любезно ще ви даде подробна информация.

За да отидете до **Гарванов камък** е необходимо отново да излезете на главния път Пловдив – Стрелча, Панагюрище и на около два километра след табелата „Край на с. Старосел“ отбивате вдясно по ясно очертан коларски път. Тук указателни табелки няма, но едноименният хълм, на който е Тракийското светилище, се вижда добре. Нагоре път за превозно средство няма, но светилището е само на 20-25 минути и пътеката е много удобна. И трите обекта могат да са посетят в един ден.

В землището на селото има още два обекта. Първият е **крепостта „Кози грамади“**, която местните хора наричат „Българското Мачу Пичку“. До него обаче има поне на 2 – 2.30 часа нагоре в планината, което прави нощувката задължителна.

Впрочем, както по-горе споменахме, достигането до посочените обекти преминава през Винарната и СПА център „Старосел“, където любителите на марковите вина и джакузитата ще се ободрят след напрегнатия ден.

Всичко това, разположено в землището на с. Старосел, община Хисар и област Пловдив, е в подножието на южните склонове на Същинска Средна гора и е удобно за посещение по всяко време на годината. Дори в зимните месеци снежната покривка се задържа за кратко. В техническо отношение всички пътеки към споменатите обекти са достъпни, както за по-възрастни туристи, така и за деца. Не са необходими нито специална туристическа екипировка, нито някакви планинарски умения и навици. Просто седнете зад волана и... ей го къде е село Старосел. В добро състояние са и междуселищните пътни артерии.

доц. Сандю БЕШЕВ

ПРИЯТЕЛСТВА

те сражения за превземане на града от руската армия. В изписването на живописните платна участват 13 художници от Русия и България.

Тазгодишният поход на жените със сигурност остави след себе си незабравими спомени и нови приятелства. Ръководството на ТД „Кайлъшка долина“ – Плевен пожела на всички участнички здраве и дълголетие, на БФТ – успех и поздравления за това, че поддържа традициите в туризма живи.

Надя ГЕНОВА – секретар на ТД „Кайлъшка долина“

Трудно би било да се намери по-подходящо място по северните склонове на Витоша за изграждането на източноправославна християнска обител от това, в което е разположен Драгалевският манастир „Света Богородица Витошка“. Намира се на малка долинна заравненост на левия бряг на Драгалевска река, при надморска височина 1020 м. До края на XIX век е бил заобиколен от гъста, трудно проходима, вековна и предимно букова гора. В началото на XX век гората била изсечена. Останали от нея само няколко високи вековни букови дървета, които напомнят за величието на „Манастирската гора“. Те са поставени под защитата на Закона за биологичното разнообразие.

Сега гората и цялата природна среда около манастира е оставена на спокойствие и бавно, но сигурно се самовъзобновява. Може би напълно случайно районът на манастира се явява като естествена граница, до която отдолу нагоре растителността е представена предимно от широколистни дървесни и храстови видове, а от манастира нагоре преобладават елитни иглолистни дървета, значителна част от които са на стогодишна възраст.

Реката и стръмно спускащите се към нея склонове на планината и разнообразната горска растителност придават неповторима красота на природната среда около манастира, която допринася за привличането на все повече поклонници, гости и туристи към това свято място.

Красотата на природния пейзаж, здравословните условия за живот и отдалечеността от населените места и ежедневната човешка шумотевица са изиграли решаваща роля на това място да се изгради Богоугодно свято място за молитви към Всевишния, за опрощаване греховете на човечеството и утвърждаването на манастира като образователен и книжовен център.

Няма запазени исторически „сламки“, които да доказват началото на пътя, по който Драгалевският манастир е тръгнал и оставил дълбока следа в историята на България.

Почти всички автори, които се докосват до тази тема сочат, че началото на манастира е от средата на XIV век. Появата му на картата на Второто Българско царство е най-точно свързана с името на великия и бележит български владетел цар Иван Александър. Той неволно и непреднамерено става кръстник на населеното място. През 1345 г. българският цар инспектира състоянието на Средецката крепост. Възхитен от смелостта и бойните умения на нейните защитници, той се обърнал с приветствени слова към неговите войни – „Драги левове“, „Драго левски“. Ще припомним, че понятието „Лев – Левски“ е означавало „Лъв – Лъвово“. Така започват да наричат

селището Драгалевци.

Тогава царят научил, че над селището, високо в горската пустиня, трима българи – християни са се отделили на отшелнически живот. Там те живеели в самота, без подслон, като се хранели с това, което им предоставя горската растителност. От ранна утрин до мръкване денят им бил запълнен с молитви към Всевишния за доброто на човечеството. Когато, макар и рядко, други хора се доближавали до тях, отшелниците молитвено ги убеждавали.

давали в правотата и светостта на Христовото учение и във вярата в Бога.

Цар Иван Александър пожелал и се срещнал с тримата отшелници. Изслушал смирено тяхната проповед. Дарувал необходимите средства за изграждането на подходящи за живеене постройки. За този момент от историята на манастира редица автори правят заключение въз основа на автентични средновековни документи. Един от тях е **„Витошката златопечатна грамота“**, която цар Иван Шишман (1371 – 1393) дарил на Драгалевския манастир.

Цар Иван Александър и цар Иван Шишман се явяват и като основатели и съзидатели на Светата обител. Затова напълно справедливо активният книжовник от манастира поп Никола през 1469 г. го нарича „Царски“.

С „Витошката златопечатна грамота“ цар Иван Шишман се явява и като кръстник на днешната българска столица. До нея за първи път населеното място, разположено долу в равнината, северно от Драгалевския манастир, е наречено София. Така този скъпоценен документ има изключително важно значение както за Драгалевската Света обител, така и за историята на днешната българска столица.

Селището възниква 400 години преди Христа, като център и кръстовище на важни пътища от изток на запад и от север на юг. През хилядолетията то е променяло името си като Сердика, Средец, Триадица и днешното София напълно заслужено е свързано с намиращата се в центъра му православна християнска църква, наречена „Света София“.

При превземането на Софийската крепост и района около нея през 1382 г. от османските нашественици всички православни църкви и манастири били подложени на погром, а монасите най-често били избивани. Драгалевската Света обител оцеляла. Много автори обясняват това изключение с отдалечеността на манастира от крепостта. Въпреки това монасите, изплашени от зверствата, които османлиите проявявали върху християнските манастири и църкви, се разпилили и тази света обител претърпяла упадък. Необитаеми и неподдържани, манастирските сгради започнали бързо да се рушат, имотите му били разграбени от турски-

те първенци. От средата на XV век нататък манастирът започнал да се въздига от земята. Благодарение на доброволния безплатен труд и финансови дарения на местното население битовите сгради бързо се възстановявали, изграждали се нови. Отново се появили монаси и техният брой постепенно се увеличавал.

През 1476 г. софиянецът Радослав Мавър дарил необходимите финансови средства за изографисването на **църквата „Успение на Пресвета Богородица“** в Драгалевския манастир. Стенописите са направени в стила на Търновската изобразителна школа. Тези стенописи трябва да се познават и изучават. Те са гордост за България и ценностен принос в Европейското Средновековно изобразително изкуство. Изографисаните сцени „Отричането на Петър“, „Пророк Илия в пещерата – хранен от гарвана“, „Обесването на Юда“ и други впечатляват с реалистичния подход в изобразяването на лицата на светците. Стенописът „Страшният Съд“ е уникален за православния свят.

През XVII век църквата е обновена. Предполага се, че зограф на фреските е Свети Пимен Софийски. В някои писания този творец е посочен като Зографски. Причината е, че преди да се завърне в Софийския район, той е бил в Българския Зографски манастир в Света гора и се е занимавал с иконопис. Запазени са и икони от Никола Образописов. Иконостасът е обновен в края на XVIII век. На северната и южната страна на притвора на църквата са изографисани образите на ктитора Радослав Мавър, съпругата му Вида и синовете им Никола Граматик и Стахия. Техните фигури са представени в характерните за онова време носии в Софийско. При изписването на образите им художника е пресъздал истински светски лица. Това е израз на проявен смел творчески реализъм.

През XV век в манастирския скрипториум са запазени книги, които доказват, че Никола Граматик е основал оригинална манастирска книжовна школа. Три от написаните тогава книги понастоящем се съхраняват в Българския Зографски манастир на Атон. През 1469 г. тук е преписано и се съхранява **„Драгалевско тетроевангелие“** от поп Никола. През 1634 г. е преписано „Четвероевангелие“, а през 1648 г. е изработено евангелие, обковано със сребро от златаря Велко от София. В него са изобразени библейски сцени. Като ценна реликва в манастира се съхранява псалтир от XVI век, изработен от трима братя – Димитър, Стоян и Владко. За съжаление, редица много ценни исторически и научни трудове се съхраняват в музеите на чужди манастири в Света гора на Атонската планина, а не в Българския Зографски манастир.

През XVII век в Драгалевския манастир е действало килийно училище. Тук малки и големи получавали съвети как и защо трябва да се прекръстиш, какво означава паленето на свещ и прикаждането с тамян, защо са постите, изповедта и причастието, каква е книгата, която държи в лявата си ръка Исус Христос, изобразен на някои икони и защо в някои случаи тази книга е разтворена, а в други – затворена.

Историята на манастира е тясно свързана и с националноосвободителните борби. Монахът Генадий Скитник е бил знаменосец в четата на Ильо войвода. Неговото светско име е било Иван Ихтимански. Той се познавал с Васил Левски от времето, когато двамата участвали в легията на Раковски. Това тяхно познство дало възможност на Левски често да отсяда необезпокояван в Драгалевския манастир, докато обхождал Софийския район с цел създаването и укрепването на тайни революционни комитети.

Днешните манастирски постройки са изградени след Освобождението на България. Драгалевският манастир е действащ – девически, ставропигиален. Неговият празник е на 15 август. В манастирския комплекс се намира лятната резиденция на Българския Патриарх.

В сравнение с другите манастири, включени в понятието „Софийска Мала Света гора“, Драгалевският манастир най-силно впечатлява с размера и великолепието на архитектурата на битовите сгради, старата и пристроена през първата половина на XX век нова църква и много доброто парково устройство на дворното пространство. Тази красота е достатъчна причина всеки, който веднъж е посетил манастира, да изпитва неудържимо желание да идва отново и отново.

Манастирът и съборната му църква са обявени за „Паметник на културата“.

От площада на Драгалевци до него има автомобилен път, а по пешеходна пътека се стига пеша за 45 минути. На стотина метра над манастира, в западна посока преминава шосето за туристически комплекс „Алеко“.

инж. Георги ПЕТРУШЕВ

НА СВЕТА ГОРА ПРЕЗ ЗИМАТА

Навършиха се 16 години, откакто ние, българите, иницирахме проекта „Проучване на пещерите на Света гора Атонска“. За това време организирахме и проведехме 16 изследователски експедиции с участието на наши колеги от Гърция, Румъния, Русия, Сърбия и Турция. За този период от време успяхме да открием, проучим и картографираме общо 232 естествени пещери и изкуствено прокопани подземни съоръжения, които обслужват монашеските братства. Всички досегашни експедиции провеждахме в периода май – ноември, но не ни беше идвало на ум да се „потопим“ в дебрите на Атон през зимата. Въпреки че снегът не бе затруднил пътеките към нашенските пещери, януари мина повече в празници, отколкото в скитане. Та една група от обичайно заподозрени атонци решихме да настъпим Атон - третият ръкав на Халкидическия полуостров. Дългото ни ползотворно сътрудничество с българския манастир „Св. Вмч. Георги Зограф“ позволи бързо и безпрепятствено да уредим престои си там. След като това се случи, вечерта на предпоследния ден на януари потеглихме към Гърция. Както обикновено, бяхме малка мобилна група - Сашо Попов от спелеоклуб „Приста“ - Русе, Таньо Танев от клуб „Саламандър“ - Стара Загора и двама членове на Българското пещерно дружество - Константин Стоичков от пещерен клуб „Хеликтих“ - София и пишещият тези редове. Пътувахме през нощта, за можем да хванем един от двата сутрешни ферибота, чрез които основно се осъществява връзката между мирянския свят и този на монасите. За непосветените трябва да кажем, че на Света гора не е възможно да се попадне тутакси. За да влезнеш там е необходимо да получиш диамонитириум или казано по-простичко виза, за което си има процедура. Едва ли тук му е мястото да я описваме – интересувашите се могат да научат кое и как става на интернет страницата на нашия манастир. Та взехме си ние визите, сръбнахме по кафе и „нападнахме“ към ферибота.

След около час бяхме на пристана на Зографския манастир и вече пътувахме с поклонническият микробус нагоре

към обителта. Останалата част от деня прекарахме в адаптиране, разпускане и кроежи.

Първият работен ден бе посветен на издирването и проучването на една „майка“. Монасите наричат така изкуствените подземни съоръжения, чрез които добиват вода за битови или стопански цели. Майките представляват тунели с различна дължина, които на принципа на дренажа обират повърхностните води, за да ги използват по един или друг начин. В миналото нашият манастир се е водоснабдявал изключително от води, събирани от множеството майки, разпръснати в планината около и над манастира, които в годините назад ние проучихме и картографирахме. Този тип водохващания не са патент на нашия манастир, но са широко използвани на Атон. Тръгнахме, като следвахме указанията на отец Гавраил - първият епитроп на манастира. На места пътят в желаната посока бе доста обрасъл с къпини, бодливи храсти и лиани. Единствената възможност да преминем бе да включим в действие лозарските ножици, които са задължителен атрибут на всяка атонска експедиция. В края на краищата открихме каменната чешма, която бе основен ориентир за откриването на неизследваната майка. На няколко метра зад нея зееше входът на галерията. Всъщност, именно галерията бе събирател на околната вода, която да попадне после в резервоара на въпросната чешма и да я захрани. Дължината ѝ не оправда очакванията ни, но каквото – такова, картирахме я заедно с чешмата пред нея, а данните ще допълнят събраната информация за подобните на нея съоръжения на Зограф и въобще на Атон. После, за да задоволим любопитството си, отидохме да видим останките от отстоящия наблизо параклис „Св. Стефан“. Решихме да запъл-

ним програмата с взимането на биологични проби от водите, акумулиращи се в две от големите майки в околностите на манастира. За целта се бяхме въоръжили с планктонна мрежа, която да улови и най-дребните организми в подземните води. Нашият ентусиазъм да правим подобни изследвания дойде от това, че две години назад, във водите на една от галериите открихме бяла сляпа „скарідка“, която се оказа нов вид на науката. Ако не се вземат проби и от други подобни галерии, едва ли някой ще узнае какво крият подземните води на Атон. Обстоятелствата ни позволиха да обследваме само една от набелязаните цели.

Следния ден бе посветен изпълнението на задача, която ни бе обладала, но нямаше нищо общо със спелеологията – изследването на едно съоръжение, вероятно крепост, което монасите наричаха „Училището“. То се намираше на върха на един от крайбрежните хълмове, на около 100 метра над морето. От там зидовете едва се виждаха, но за сметка на това съоръжението се наблюдаваше подробно в приложението „Гугъл земя“. Преди години някои монаси бяха успели да се доберат до него, за да

Преди да повторим опита, трябваше да преминем 2-3 километра по каменистия бряг, ходене не дотам приятно, като се абстра-

изпълнен с ломени камъни, споени с хоросан. Откриха се няколко парчета от тухли, малко керамични фрагменти, тръба

от керамичен водопровод, но каквото и колкото да описваме, то работата си изискваше археолози. Направихме снимки и записахме всичко с надеждата, че то ще послужи за отпратна точка към професионални проучвания и ще мотивира евентуални бъдещи изследователи. За разлика от изкачването слизането ни отне 20-ина минути.

Утринта отново бе ведро и топла – тъкмо за ходене. Бяхме решили да претърсим отново района на Черния вир – местност, разположена на около 2-3 километра север-североизточно от манастира, където някога е имало скит. Попътно огледахме позната пещера, цистерната за вода в местността Йорданка. Но когато се насочихме към оглед на друга проучвана от нас пещера, се натъкнахме на поредната „порция“ гъстак, което изпари желанието ни да се борим с растителността. По пътя си забелязахме, че встрани от нас има дълбоко каменисто дере, което не бяхме проучвали досега. Предложих на отбора да сменим програмата, а другарите взеха, че откликнаха.

По дерето тръгнахме нагоре с лек наклон. За щастие нямаше растителност, която да ни пречи, нито скални прагове. По едно време се разделихме, при което веднага установих, че мястото, където се озовах, ми е познато. Само на 20-ина метра от мен, в скалите се намираше пещерата, която бяхме подминали. Таньо извика, че е попаднал на някаква пътека, а Коста, който се бе изкачил високо в склона, тръгна да слиза към нас.

хирате от това, че рядко се пада на човек да ходи по тениска тъкмо на 2-и февруари. Изборът на място за шурма не беше труден. И така, въоръжени с една градинарска и два лозарски ножици, премахвайки всички бодливости и драги пред себе си, запълзахме по почвено - пясъчливия склон. След време наклонът намалел и пред нас се появиха руините на каменна къща. После покрай нас „изникнаха“ зидове. Хубаво, но не знаехме къде сме спрямо съоръжението. Слава Богу, имаше интернет сигнал и щом влязохме в Гугъл земя установихме, че се намираме само на 110 м от него. Даже видяхме едно от неговите крайчета, но ни се стори, че дълбокото дере пред нас не може да се преодолее, за да се достигне желаната цел. Бойният дух падна и бяхме почти пред отказване, когато Коста, който уж тръгна да слиза към морето, се провикна, че е намерил пътя и даже е на 10-на метра от стените на „крепостта“. Скоро бяхме там, за да установим, че става дума за нещо като крепост с размери 33 x 11 м, стени, широки 1.20 – 2 м. и с височина до 5.50 м. Строежът бе

задоволят любопитството си, но никой не си беше направил труда да събере информация, въз основа на която да се направят първоначални предположения за функциите на обекта, в кой исторически период е построен и други данни, които го характеризират. Две години по-рано, в рамките на друго наше изследване, с археолога Генчо Банев и двама зографски монаси направихме опит да шурмуваме хълма откъм морето, но така и не можахме да преодолеем гъстак, завзел сипея и скалите под „крепостта“.

БЪЛГАРКИ, УДОСТОЕНИ СЪС ЗВАНИЕТО „МАЙСТОР НА СПОРТА“ ПО ВРЕМЕТО, КОГАТО В БЪЛГАРИЯ ИМАШЕ РАЗРЯДНА СИСТЕМА

В началото на 1950 г., с цел да се ускори растежа на спортните кадри и да се подобрят постиженията на българските спортисти във всички видове спорт, по примера на СССР Върховният комитет за физическа култура и спорт (ВКФС), въвежда Единната републиканска спортна класификация (ЕРСК). Тъй като по това време алпинизмът е в системата на ВКФС, в числото на 30-те вида спорт, в които се въвежда класификацията, достойно място заема и алпинизмът. Съгласно приетата система, при изпълнение на определен брой изкачвания и зимни траверси се присъждат съответните звания, които по своята степен са:

Алпинист НРБ се присъжда на всеки, който успешно е завършил курс от 10-ина теоретични часа и осъществил едnodневен поход във високата планина. Това дава право на завършилите го да се занимават с алпинизъм. Следващите степени, към които тези алпинисти се стремят, са трети, втори, първи разряди и „Майстор на спорта“ (мс). За изключителни спортни постижения се присъжда и най-високото звание „Заслужил майстор на спорта“ (змс). По тази система, първоначално към ВКФС, а впоследствие и към Българския туристически съюз у нас се работи до края на 1989 г. и последователно към алпинизма се присъединяват и другите дисциплини от системата на БТС – ориентирание и пешеходен туризъм.

През този период общо 46 български алпинисти са удостоени с най-високото спортно отличие, като в това число е и една алпинистка. Първият ЗМС е Александър Белковски, удостоен с това отличие на 23 декември 1951 г. Тогава ВКФС удостоява шест души от различни спортни дисциплини. Включването в списъка на удостоените и на Александър Белковски бе прието от планинарите като много висока оценка не само за личността Белковски, но и за българския алпинизъм.

Останалите ни алпинисти са удостоени главно при осъществяването на високи спортни успехи, като изкачването на световния първенец Еверест (8848 м) през 1984 г., изкачването на първият ни осемхилядник Лхотце (8516 м) през 1981 г., изкачването на първия ни седемхиляден връх – пик Ленин, днес Авицена (7134 м) през 1967 г., както и

първите ни изкачвания на най-трудните върхове в Алпите и траверсирането на Безенгийската стена в Кавказ (1964 г.).

Майсторите на спорта в класическия алпинизъм са 122-ма, в това число са и 14-те жени. Освен това четирима души са в спортното катерене, трима – в ски-алпинизма. Един алпинист, Николай Пролев, има двойно звание – по класически алпинизъм и по спортно катерене. А една алпинистка, Елена Балева, освен по алпинизъм е майстор на спорта и по ориентирание.

След демократичните промени у нас, през 1989 г. споменатите звания не се присъждат. Тъй като във времето, през което бяха актуални, те изиграха важна роля за развитието на българския алпинизъм, това ни дава основание да припомним имената на 14-те дами, завоювали званието „Заслужил майстор на спорта“. Правим това и като едно признание по случай 8 март – най-женския от 365-те дни в годината. Към имената, както е видно в списъка, отбелязваме мястото на живеене и датата на удостояването им с това звание:

1. Благвеста Аврамова	ЦАЛ	27.08.1962 г.
2. Пенка Михова	София	31.08.1964 г.
3. Ценка Василева	София	23.07.1967 г.
4. Елена Балева	Пловдив	21.09.1970 г.
5. Стоянка Занкова	София	21.09.1970 г.
6. Ана Тапаркова	София	02.04.1973 г.
7. Мария Христова	София	09.10.1978 г.
8. Дафина Гъдева	Казанлък	13.07.1982 г.
9. Диана Владимирова	София	03.02.1983 г.
10. Радка Темелкова	Сливен	03.02.1983 г.
11. Росица Станчева	Варна	27.01.1984 г.
12. Елисавета Първанова	София	27.01.1984 г.
13. Йорданка Димитрова	Кремиковци	27.01.1984 г.
14. Ана Вучкова	Перник	28.06.1986 г.

На 9 октомври 1987 г. за особено високи постижения Йорданка Димитрова е удостоена и със званието „Заслужил майстор на спорта“. Ето и снимките, които съм събрал от времето, по което те са изпълнили необходимите изисквания и са получили това звание. В същия аспект считам за необходимо да съхраним за историята и значките, съпътствали тези звания.

доц. Сандю БЕШЕВ

Благвеста Аврамова

Пенка Михова

Ценка Василева

Елена Балева

Стоянка Занкова

Ана Тапаркова

Мария Христова

Дафина Гъдева

Диана Владимирова

Радка Темелкова

Росица Станчева

Елисавета Първанова

Ана Вучкова

Йорданка Димитрова

НА СВЕТА ГОРА ПРЕЗ ЗИМАТА

от стр. 10

Не бяха минули и минути, когато Коста извика „пещераааа“. Бързо се насочихме към мястото, за да видим, че наистина там зее входът на пещера. Беше неголяма, с три „ръкава“ и два входа. Въпреки скромните й размери, в крайните й части пещерата беше надарена с множество кремави на цвят образувания – основно сталактити. Докато Коста и аз картирахме, Сашо и Таньо оше-таха наоколо, но така и не намериха други пещери. Вечерта заедно с Таньо взехме биологични проби от „Ереото“ – една от най-дългите майки в близост до манастира. Всяко нещо си има край. Сутринта слязохме на Зографския пристан, за да вземем ферибота до манастира

Духиар. Недалеч от него бяхме изследвали четири пещери, но една снимка на брега, направена от морето, загатаваше, че май сме изпуснали да проучим още една пещера. Бяхме решили да свършим тази работа. Останах да пазя багажа, а приятелите стартираха към мястото сред скалите, където бе отбелязана целта. След час те се върнаха с вестта, че усилващото се вълнение не им е позволило да се доберат до мястото, но за сметка на това са открили и картирали друга малка пещера. Така че не бяхме „капо“.

После всичко тръгна по обратния ред – ферибота и пътят към дома. Тази година Българското пещерно дружество възнамерява да проведе още две експедиции в Света гора, така че очаквайте новини.

Алексей ЖАЛОВ

НА БЕЛМЕКЕН СЕ ПРОВЕДЕ АЛПИЙСКО СКИ РАЛИ ЗА КУПА „СЪРНЕНА ГОРА“

Състезанието по ски-алпинизъм за купа „Сърнена гора“, организирано от клуба по ски-туризъм при старозагорското туристическо дружество, се състоя на 4 март т. г. за 15-ти пореден път и за трети път в района на високопланинската спортна база „Белмекен“. На събитието присъства и председателят на БТС Венцислав Венев.

Непрестанна мъгла и липса на достатъчно сняг поради високите температури затрудни трасорите. Благодарение на над 20 човека от клуба по ски-туризъм към ТД „Сърнена гора“ и приятели трасето от около 15 километра и около 1200 метра положителна денивелация бе маркирано перфектно. Благодарение на Цецо Цонков от алпийски клуб „Железник“ бе избран и осигурен алпийски маршрут, по-известен като „парапет“, с който се слави ралито.

Трасето на състезанието бе подсилено със съдии на всяко възлово място, както и представители на ПСС – Стара Загора, медицинско лице и моторна шейна със специалното разрешение на НП „Рила“.

Победители в отборното класиране (по двама човека в свързка) станаха Иван Геров и Кристиан Кобер, в индивидуалното – Александър Димитров, а в групата за деца и любители – Калина Маринкиева.

За всички участници и технически лица в състезанието бяха осигурени подаръци от ТД „Сърнена гора“ – Стара Загора, а на призьорите в трите групи бяха връчени и награди, предоставени от фирма „Емона“ ЕООД – Пловдив и СНЦ „Зелени Балкани“.

СЕЛО ШИРОКА ЛЪКА - М. ПРЕВАЛА - Х. ПЕРЕЛИК - 6 ЧАСА

От с. Широка лъка до м. Превала разстоянието е 13 км, маршрутът минава през Смолянските езера. От м. Превала, вдясно от шосето за Смолян, се отклонява асфалтиран път до хижа „Перелик“ и първенеца на планината Голям Перелик. Разстоянието до хижата е 6 км.

На 2 км след м. Превала се достига седловината Тузлата, където пътят прави остър завой вдясно. В южна посока към Смолян е долината на р. Елинска, приток на р. Черна. На седловината има чешма. Вдясно се отклонява автомобилен път за с. Мугла, построен във връзка с водоснабдяването на курорта Пампорово. На още 2 км се открива много красива панорамна гледка. В северна посока се вижда връх Персенк. От м. Превала до х. „Перелик“ се върви 2 часа.

Автомобилният път продължава нагоре до първенеца на планината, където минава държавната ни граница с Гърция. На върха има сгради на гранична полиция.

Хижа „Перелик“ се намира в подножието на едноименния връх в местността Совата, с надморска височина 1960 метра. Построена е от Широколъшки туристи през 1936 г. В общите спални има 30 легла, а в бунгала край хижата през летния период се използват 20 места.

СЕЛО ШИРОКА ЛЪКА - МАХАЛА ЗАЕВИТЕ - СЕЛО ГЕЛА - 2 ЧАСА

Маршрутът е маркиран със зелена туристическа маркировка.

школи. Най-атрактивно е Дефилето на шампионите, което привлича туристи и зрители от цялата страна и от цял свят. Класирането се определя от 40 арбитри въз основа на традиционни критерии като: хармония, костюми, платформи, ударни инструменти. Общо около 4 милиона души, сред които 918 000 туристи, оценяват красотата, оригиналността и танцуваните умения на участниците.

Отидете ли на карнавала, добре е да знаете малко от историята на школите. Споменат ли имената им и публиката реве, а вие се чудите защо. Според незапознатият всички са превъзходни. Те обаче се делят на стари и млади, на известни и по-популярни, на многократни шампиони и такива без награда. Сред фаворитите всяка година са Школите по самба „Унидус да Тижук“, „Императрица Леополдова“, „Вила Исабел“...

Другите известни школи са „Бейджа флор“, които са фаворити. Били е победители през 1998 г., от 2003 до 2008 година без прекъсване. Запазените им цветове са синият и белият. Притежават огромна екип щатни дизайнери и творчески работници. Единственият девиз на школата е победа и пак победа.

ЗРЕЛИЩНИЯТ КАРНАВАЛ В РИО

Вторият по големина град в Бразилия след Сао Паоло, Рио де Жанейро е изключително привлекателен с плажове, си стадион Макарена, със статуята на Христос, но най-вече с прословутия си фестивал.

"Нека бъде веселие!" – под този надслов всяка година преминава най-голямата световна танцова фиеста в Рио де Жанейро. Започва всяка година 40 дни преди Великден. Около 1 милион зрители идват да участват в тези 4 дни и нощи на веселие. Може би другата голяма атракция на града е статуята на Христос Спасителя на хълма Корковадо, която на 3 март тази година бе осветена в триколюра на България.

Рио не е само карнавал! Рио не е само Копакабана! Рио извън блясъка на танците и футбола има своите тъмни страни, за които туристите внимават, за да не бъдат ограбени. Ако ходите по оживени улици и осветени места, ако поръчвате таксито си от хотела и не носите бижута и пари в себе си, ще сте в безопасност в този шумен 6-милионен град.

РИО Е НЕПОВТОРИМ КАТО СВОЯ КАРНАВАЛ

Предизвиква възторг, защото е единствен и уникален в много отношения. Това, което трябва да знаете е, че по времето на карнавала е скъпотия. Периодът на самбата по улици е лудница, магазините са затворени, банките са заковани с дъски, а такситата са на двойна цена. По 1 милион долара се дават от спонсорите, за да поддържат школите по време на тяхната подготовка. Билетите за шоуто струват различно и се купуват 6-8 месеца по-рано.

За зрителите Рио е най-привлекателен с красивото зрелище от танци, блясък и пищност, но истината е, че това е съревнование между различни танцови

школи. Най-атрактивно е Дефилето на шампионите, което привлича туристи и зрители от цялата страна и от цял свят. Класирането се определя от 40 арбитри въз основа на традиционни критерии като: хармония, костюми, платформи, ударни инструменти. Общо около 4 милиона души, сред които 918 000 туристи, оценяват красотата, оригиналността и танцуваните умения на участниците.

Отидете ли на карнавала, добре е да знаете малко от историята на школите. Споменат ли имената им и публиката реве, а вие се чудите защо. Според незапознатият всички са превъзходни. Те обаче се делят на стари и млади, на известни и по-популярни, на многократни шампиони и такива без награда. Сред фаворитите всяка година са Школите по самба „Унидус да Тижук“, „Императрица Леополдова“, „Вила Исабел“...

Другите известни школи са „Бейджа флор“, които са фаворити. Били е победители през 1998 г., от 2003 до 2008 година без прекъсване. Запазените им цветове са синият и белият. Притежават огромна екип щатни дизайнери и творчески работници. Единственият девиз на школата е победа и пак победа.

ТУРИСТИЧЕСКИ МАРШРУТИ ОКОЛО

ШИРОКА ЛЪКА

Тръгва се от Широка лъка в южна посока по пряка пътека, която започва от двора на музикалното училище. Изкачват се каменните стълби до хотел „Широка лъка“ и се върви към махала Чуката по пътеката за махала Заевите. За 20 минути се стига до остър завой на асфалтовия път за село Гела. Пресича се завоя и се продължава по пътеката към гората. Маркираната пътека минава под самите къщи в м. Заевите и след 15 минути се излиза на Илинденските поляни, в чиито център се намира параклисът „Св. Илия“. Разстоянието до тук се изминава за 1.30 часа. По камионен път в източна посока се продължава за село Гела. Пътят минава край църквата „Св. Троица“, построена върху стар раннославянски манастир със същото наименование.

Село Гела в последните години придобива известност на желано туристическо селище за летен и зимен отдих. В него са построени модерни почивни станции. От неговия център се открива изглед в източна посока към връх Снежанка.

СЕЛО ШИРОКА ЛЪКА - Х. „ЛЕДНИЦАТА“ - СЕЛО МУГЛА

Продължителност – 5.30 часа

Тръгва се по шосето в посока град Девин и се следва синята маркировка. След 30 минути се стига до малка сграда и мост над реката. След 20 минути има чешма, а след още 10 минути се стига до махала Горски дол. Маршрутът продължава в южна посока по стръмен горски път, все по долината на рекичката Крушев дол. По скалите над реката се виждат тухлички от силивряк, цъфтящ

рано напролет.

След 1.45 часа се достига местността Параджика. Върви се покрай дола и след 15 минути ходене е пещерата Ледницата. За хижата се продължава по пътя и след завой вляво се пресича поток, продължава се все по маркировката. Разстоянието от пещерата до хижа „Ледницата“ е три километра и се изминава за час.

Хижата се намира сред Переликско-Преспанския дял (рида Мурсалица) на Западните Родопи. Построена е в местността Кикеза на 1720 м н. в. Представлява масивна двуетажна сграда с капацитет 72 легла, с вътрешни санитарни възли, водоснабдена и електрифицирана.

От х. „Ледницата“ се тръгва в югозападна посока по пътека, част от Е-8, маркирана в червено. Първо се минава през местността Малкия Кекез и в западна посока пътеката минава през смърчова гора, покрай планински поток. Следва местността Кюприята, известна с вековно смърчово дърво, обявено за природна забележителност. Пътеката минава през билото в местността Одабашица – обширна поляна с разпръснати тук-там ниски иглолистни дървета. От хижата до тук се стига за 30 минути.

Продължава се в южна и югоизточна посока, със слизване надолу – първоначално 300 м. по панорамния път, а след това през гората към село Мугла. Открива се панорамен изглед към билата по границата ни с Гърция. Минава се покрай нива с дървена ограда и през поляни и се стига в центъра на Мугла. Разстоянието между х. „Ледницата“ и селото се изминава за 2 часа. Село Мугла се намира на 1450 м н. в. От Мугла до Смолян има автомобилен път.

СЕЛО ШИРОКА ЛЪКА - СЕЛО ВЪРБОВО - Х. „ИЗГРЕВ“

Продължителност – 4 часа

Тръгва се по шосето за Девин, по жълти и зелена туристическа маркировка. На около километър от Широка лъка пътят се отбива вдясно. В началото на отбивката от асфалтирания път, над камионния път, се намира скалният феномен Момата. От разклона до с. Върбово се стига за 45 минути. Над сводестия мост в началото на селото се намира архитектурен ансамбъл – старата църква „Св.Георги“ и старото училище. Църквата „Св. Георги“ е сред най-красивите в архитектурно отношение в района. Характерна за селото е старата възрожденска архитектура с двукатни къщи – еркерилии, интересно свързани със стопанските сгради, накацали по целия южен скат над р. Върбовска. Селото е почти обезлюдено.

Разстоянието от центъра на Широка лъка до центъра на Върбово се изминава за 1 час. С автентичната си архитектура върбовските къщи са използвани като декор за много филми по разкази на Николай Хайтов.

От символичния център на Върбово се тръгва по маркировката през местността Илчевска, като пътят прави остър завой вляво и след 20 минути се стига до махала Преслопа. Следва се отново маркировката северно от махалата, навлиза се в иглолистна гора и по камионния път се отива в местността Гьоля. На разклона се намират указателни табели, насочващи към хижа „Изгрев“. От с. Върбово до х. „Изгрев“ се стига за 3 часа.

Хижа „Изгрев“ се намира в планинския дял Чернатица на Западни Родопи. Построена е в местността Каракачанското на 1820 м н. в. Представлява масивна триетажна сграда с капацитет 100 места. Електрифицирана, водоснабдена, с вътрешни санитарни възли.

От х. „Изгрев“ има маркирани туристически маршрути до хижите „Персенк“ и „Чудните мостове“.

инж. Георги ПЕТРУШЕВ

вено и бяло), чиито членове са предимно афробразилци. Смятат школата за расистка, понеже не допуска по-светлокожи участници.

Да се върнем на „Парада на победителите“. Това е най-лъската част, където дефилират първенците. И най-скупното – според познавачите, защото го няма оная страхотен хъс на себеотдаването, на състезателния момент, на танца – сякаш за последно. В същото време по улиците вървят шествия, облечени карнавално. В луксозните хотели се организират балове. Цените на нощувките скачат два пъти.

Не си мислете, че парадът на победителите е най-доброто, което може да се види. Обикновено всички екскурзии за чужденци включват посещение на Парада, като Сектор 9 предлага 2 пъти по-скъпи билети и е само за чужденци. Но секторите 7 и 5 не са по-лоши. Ако отидеш 3 часа по-рано, можеш да седнеш напред. Думата „седнеш“ не е точна, защото засвири ли самбата и тръгнат ли школите, всички танцуват.

Ако искате да знаете, дали карнавалът е толкова прекрасен, колкото го виждате по снимките – това е така. Билети за него се поръчват още от 1 октомври предишната година. Плащате веднага, но пропуските, с които на врата си цяла нощ танцувате на място, получавате, когато отидете в Рио.

Антоанета Титянова

Арл е изключителен туристически град, привличащ целогодишно безброй чуждестранни туристи. Разположен в областта Прованс, Южна Франция, той е в списъка на световното наследство на ЮНЕСКО от 1981 г. заради богатата си уникална история. Познат е като световната столица на фотографията и се свързва с творчеството на Ван Гог, който рисува тук прословутата си картина със слънчогледите.

Община Арл е най-голямата от всички общини на столицата в Камарг. Със своята площ от 759 km² е толкова голяма, колкото три пъти Марсилия (240 km²), 7 пъти Тулуза (110 km²) и Париж (105 km²), 10 пъти Страсбург (78 km²), 15 пъти Бордо (50 km²) и Лион (48 km²), 21 пъти Лил (35 km²)... Разположен в департамент Буш-дю-Рон, в регион Прованс-Алпи-Лазурен бряг, градът е обграден с невероятна природа - красивите Алпили, близо до Ревьера, там където е делтата на огромната Рона.

Арл е вратата към Камарг - най-голямата речна делта в Западна Европа между Средиземно море и двата ръкава на Рона. Обитавана от розово фламинго, диви камарски коне и бикове, това предопределя поминъка, туристическите разходки с ферибот из резервата и празничните фиести с бикове, които започват от май до октомври по улиците и коридата в Арелите, които са хилядолетна традиция.

Както повечето градове по Средиземноморието Телине е основан от гърците. След като основават Марсилия, те създават търговски пост на Рона в 500 г. пр. н. е., превърнат в колония Théléné. По време на келтския натиск, племето салуви, завладяват селището в 535 г. пр.н.е. и го преименуват на Арелате. Още от желязната епоха Арл е сред важните центрове на келтското Средиземноморие.

Но не следи от гърци и келти ще откриете в красивия Арл. Влизайки в центъра му, обграден от дебели крепостни стени, попадате в истински исторически музей под открито небе. От римската епоха са останали Амфитеатърът, Арелите, Некрополът Alyscamps, Римският цирк и още монументи в римски стил, записани в списъка на световното културно наследство на ЮНЕСКО. Църквата „Сен Трофим“ в центъра на Арл е модел на римската архитектура. Изображението на Страхния съд на главния вход и колоните на близкостоящия манастир са типични за римското скулптурно изкуство. В Арл има 44 исторически паметника от световно значение и още 48 допълнени в 2006 г. По-голямата част от тези шедеври се намират в историческия център и можете да ги разгледате, докато се разхождате пеша.

В историческия музей на града „Музе д'Арл Антик“, разположен на Рона, има невероятно богата колекция от римски артефакти и саркофази. При подводните археологически разкопки, проведени през 2007 г., са открити забележителни римски скулптури - бюст на Август, две Афродити, главата на Венера от Арл, бюст на Нептун, както и най-старият известен бюст на Юлий Цезар.

Арл попада под римска власт

в 123 пр.н.е. и се превръща във важен център, който в 104 пр.н.е. е свързан със Средиземно море чрез изкуствен канал. Стремейки се да избегне конкуренцията на големия град Масалия, Арл поддържа през 49 пр.н.е. Юлий Цезар срещу Марсилия и е награден, като става римска колония от 46 пр.н.е.

Големият разцвет града е свързан с император Константин, който обичал да казва за нашата столица „Сердика е моят Рим“. Арл е третият град след София и Константинопол, който носи отпечатък от победите на Константин. След погрома на император Максимиян (родом от Арл), император Константин превръща града в своя резиденция. Прави Арл една от столиците на империята и това бележи първия златен век на „малкия Рим на галите“, който става и велик религиозен център на ранното християнство. Тук той организира събора на 314 г. Гербът на Арл е оттогава - знаме с монограма на Христос (XP) в горната част, държано от лъв с надпис CIVITAS ARELATENSIS.

Арл в тази епоха достига своя връх. Често римските императори от рода на Антонините започват оттук своите военни походи.

Потопих ви в част от древната история на Арл, защото с нея се срещате буквално на всяка крачка в този великолепен провансалски град със специфичен облик. Подобно на другите градове в близост до Ривиерата и тук фестивалният живот тече с пълна сила. Ако Кан е столица на киното, близкият град Авинион - е на театъра, то Арл е световна столица на фотографията. От 1970 г. фотографският фестивал Rencontres de la photographie d'Arles превзема града и буквално навсякъде ще видите изложени фотоси на прочути световни фотографи. Форумът е създаден от Арл Люсиен Клерг, историка Жан-Морис Рукет и писателя Мишел Турние, и се провежда всеки юли в Арл. В града се намира и единственото във Франция художествено Национално училище по фотография, основано през 1982 г.

Докато разглеждате в Арл Музея на древния Арл, Музеон Арлатен, основан от Фредерик Мистрал, Музеят Réattu, съхраняващ картини от Жак Реату, рисунки на Пабло Пикасо и творби на фотографии от цял свят, както и картини на фондация Ван Гог на съвременни художници, отдаващи почит на Ван Гог. Освен тези градски музеи вижте и Musée de la Camargue, чиито колекции проследяват еволюцията на човешките дейности в делтата на Рона. Направете и няколкочасова разходка с кораб по реката, защото гледките са впечатляващи. Така ще разберете и откъде идва името на града Arle, който идва от провансалското Arelate и означава „място, разположено сред блата“.

Безспорно Арл на всяка крачка напомня за художника Винсент ван Гог, който живее в Арл от 1888г. и създава тук над 300 картини и рисунки. С тази част на живота му е свързано и посещение

на Пол Гоген и влошаване на здравето му, когато Гог отрязва част от лявото си ухо. Малко известен е фактът, че града не притежава картина на художника, а жителите на Арл подписват петиция през февруари 1889, настоявайки Гог да бъде затворен. През май 1889 той се мести в приюта в съседния Сен Реми дьо Прованс, където е роден прочутият Нострадамус и е имението на Маркиз дьо Сад.

Освен с историята и културата си Арл привлича туристи с многобройните си фестивали. Панаирът на ориза, празниците, свързани с бикоборството и изборът на Кралицата на Арл са сред най-атрактивните. От 1930 г. общината на Арл избира кралица на Арл, която е официален представител на културата, езика и традициите на Арл, олицетворява арлезианците, прославени в музиката от Жорж Бизе, в поезията и литературата от Фредерик Мистрал. Облечена в традиционна носия тя е основно лице в повечето културни събития в региона. Осигурява и приемането на престижни гости в града.

Мнозина свързват бикоборството с Испания, но то е характерно за Прованс от римската епоха. Игри с бикове се провеждат в повечето френски градове в региона. В Арелите на живо ще видите местен провансалски стил на бикоборство, при който бикът не се умъртвява, а атлетични бикоборци се опитват да откъснат част от рогата на бика. На Великден в Арл има корида, при която бикът бива убиван. Често се провежда енсиеро, при което хора бягат заедно с бикове по улиците. Такива празници са типични във всички селища през пролетта лятото и есента.

И когато говоря за този прекрасен град, разположен на делтата на Рона, искам да споделя колко опасна е огромната река. Когато посетих Арл през декември 2003 г., видях опустошението след голямо вековно наводнение. Над 7000 души бяха евакуирани, над 3800 домове и 353 предприятия бяха наводнени. Сравних с това, което става у нас при по-малки щети и наводнения. Присъствах как общината рине над метър нанос от тиня от улиците и паркингите. Следите от водата бяха на няколко метра височина по стените на къщите. Жителите имаха възможност безплатно да изхвърлят на определени места бялата техника и съспаната си покъщина извън града, без да бъдат глобявани. На въпроса ми как държавата ще ги обезщети, те ме погледнаха учудено с думите: „Всички имаме задължителна застраховка имот. Защо държавата да помага?“

В непосредствена близост до Арл са редица прекрасни френски градове като Ним, Сен Мари дьо ла Мер, Сен Реми дьо Прованс, Де Бо дьо Прованс, Авиньон... Заслужава си да посетите този магичен кът от Южна Франция, където историята, природата, обичаите и празниците са еднакво притегателни

Антоанета ТИТЯНОВА

РОДОЛЮБЦИ С ИНИЦИАТИВИ В ПАМЕТ НА КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА

През февруари 2023 г. родопският ветеран-общественник инж. Стойчо Глухов е провел срещи с ръководители на Българския туристически съюз (БТС) и Съюза на тракийските дружества в България (СТДБ) относно поставяне на паметна плоча на капитан Петко войвода до параклиса на прохода „Превала“. Този проект се подкрепя от ТД „Перелик“ – Широка лъка (1935 г.). Инж. Стойчо Глухов е ветеран на горска кооперация „Борика“, зам. председател на ТД „Перелик“ – Широка лъка и зам. председател на НПО „Чурика“.

След консултации в БТС инж. Стойчо Глухов представи в СТДБ идеята на негови млади правоприменици от будното село Стойките да бъде поставена паметна плоча на капитан Петко Войвода до Параклиса в местността „Превала“ в района на Широка лъка. През тази местност до октомври 1912 г. е минавала държавната граница с Гърция, а днес е оформена като Мемориална местност

върху кооперативен горски ре-вир „Чокманското“. Освен възстановения ГПК-параклис има изградена Мемориална чешма „Пол Люка“, на името на френски пътешественик, минал от тук през 1705 г., както и Мемориален алпинеум за октомври 1912 г., а кооперативната тухлена сграда е предназначена за Учебно-посетителски горско-екологичен център.

Две следващи поколения родолюбци от с. Стойките – инж. Райков, сем. Георгиеви и сем. Малковичи вече са извозили подходяща скала до олтаря на Параклис „Превала“. Сега се търси подкрепата на СТДБ за дискретна паметна плоча, посветена на капитан Петко Войвода, който с местни доброволци в отряда си през ноември 1878 г. е разбил паравоенна група, която застрашавала младата българска държавност.

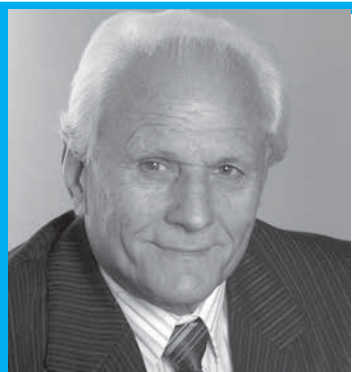
Търси се също така подкрепа за маркиране на мемориална „Хайдушка пътека на капитан Петко войвода“ от неговия наблюдателен пункт „Чоран ворх“

(вече е монтиран паметен кръст с волтаично осветление) до прохода „Превала“ (която ще е част от Европейски пешеходен маршрут № 8).

Родолюбци от село Стойките отново повдигат идеята с помо-

шта на Френския културен институт – София, Издателство „Захари Стоянов“ – Пловдив и СТДБ да се издадат на български език пътеписите на Пол Люка.

тел./инж.Глухов: 0896-643-596
Илия ЧЕРНЕВ

Доайенът на русенските планинари Стоян Икониев навърши 85 години (роден на 06.02.1938). През дългогодишната си спортно-туристическа кариера той е обходил всички български планини, изкачил е много върхове и стени, дългогодишен ориентировач, плавал е многократно с лодка по Дунав, Янтра и други реки, участвал е в пър-

СТОЯН ИКОНИЕВ НА 85!

воначалното изследване и картографиране на пещерата „Орлова чука“.

Универсален планинар, започнал своя туристически път в ТД „Приста“ Русе, той е и е оставил следи в алпинизма, водния туризъм, пещерното дело, ориентирването. Стоян Икониев е обучил множество свои по-млади колеги.

В периода 1954-1956 г. той работи като инструктор за подготовка на кадри в тогавашния ЦАЛ (Централен алпийски лагер) „Мальовица“ – днешния Учебен център „Мальовица“. Впоследствие това помага за израстването и утвърждаването на русенския алпийски клуб като водещ по онова време в България и за организирането на традиционната Дунавска алпиниада на скалите край Русенски Лом.

Стоян Икониев не остави настрана и друга своя планинска страст – ориентирването. В младежките му години е активен състезател, а сега е треньор и организатор. Неизменно е в екипите, подготвящи състезания по ориентирване. Той бе в съдийския апарат на първата Световна купа по спортно ориентирване за мъже и жени в България и на Европейското първенство. Повече от двадесет години работи с младежки жар и дух в русенския ориентировачен клуб „Компас Крос“, където предава своите знания на деца и на пътства активните спортисти. Често го виждаме и на почетната стълбичка сред победителите в неговата възрастова група.

През 1994 г. участва в акция по спасяване на бедстващи туристи от Кърджали в района между

хижа „Амбарица“ и връх Левски. Многообхватна дейност на Икониев е присъща за човек, отдаден на любовта си към природата и е ярък пример за неговите следовници.

През годините той е бил в ръководството на ТД „Приста“ – Русе, бил е председател на съответните клубове. Награждаван е многократно с най-високи отличия на БТС.

Русенските планинари, УС на ТД „Приста“ и ръководството на клуб „Компас Крос“ честитят 85-годишния юбилей на Стоян Икониев, като му пожелават и напред да бъде сред русенските туристи и ориентировачи и да споделя с младите своя богат опит и знания.

На много лета, Тачо!
Наздраве!

Скъпи читатели,

за да ви бъдем максимално полезни и в бъдеще, участвайте в нашата анкета.

1. Как разбрахте за вестника?

- от реклама по
- следя го отдавна
- видях го по сергии
- казаха ми за него
- други

2. Колко броя на вестника сте чели?

- това е първият
- 2-3 броя
- следя всеки брой

3. Какво ви кара да се абонирате или да купувате в. „Ехо“ ?

- харесва ми първа страница
- препоръчаха ми го
- купувам го редовно
- познавам вестника и го купувам от време на време
- конкретна тема
- други

4. Ще купите ли следващия брой на вестника?

- да
- не
- не знам
- зависи от

5. Как бихте определили вестника с една дума?

- актуален
- развлекателен
- стилин
- интелигентен
- информативен
- професионален
- досаден
- други

6. Ако сте чели в. „Ехо“ отпреди пет години /стария му вид/ обновеният „Ехо“, сравнен с него е:

- по-стилинен
- по-информативен
- по-специализиран

- по-популярен

- по-скупен

- други

7. Каква информация бихте желали да присъства повече?

- обща туристическа
- специализирана за пешеходен туризъм
- специализирана за други видове туризъм
- представяне на туристически дружества и проекти
- повече материали на здравна тематика
- интервюта с известни личности
- развлекателни текстове
- пътешествия, маршрути и дестинации
- лични мнения и позиции
- за секса
- здравословно хранене и диети

8. Какво предпочитате?

- „Ехо“ да бъде тясно специализирано издание на БТС
- „Ехо“ да бъде магазинен вестник за туризъм и отдох
- „Ехо“ да бъде специализирано издание на БТС, но да има и други материали

9. Съществува ли въпрос или тема, за която бихте желали да получите информация от страниците на вестника?

.....

.....

.....

.....

.....

Професия

Вашата възраст е:

- 20 - 30 години - 41 - 50 години
- 31 - 40 години - над 50 години

ТЕЛЕФОНИ НА ТД И ОБЕКТИ В СИСТЕМАТА НА БТС

ВАРНЕНСКА ОБЛАСТ

ТД „Владислав Варненчик“ – Варна - 0884178318 и 0888466443
ТД „Черноморски простори“ – Варна - 0882995030
ТД „Академик“ – Варна - 0888306754
ТД „Галата“ – Варна - 0899020139
Хижа „Ветеран“ - 0899020139
ТД „Родни балкани“ – Варна - 0896688425
ТД „Хан Аспарух“ – Варна - 0899878961 и 052/370640
ТД „Орлови скали“ – Провадия - 0882966376
ТД „Голямата хурка“ – Варна - 0882458844

ПЛОВДИВСКА ОБЛАСТ

ТД „Средногорец 96“ – с. Богдан - 0887434540 и 0889428293
Хижа „Средногорец“ – 0988200265
Заслон „Ботев“ – 0878/197451, 0878544880, 02/4912321
ТД „Хайдут“ – Калюфер - 0887616125 и 0882966494
Хижа „Рай“ – 0882966494, 0882966491, 02/4910007

Туристическа спалня „Ботев връх“ – 0877273547, 0878855686, 0878776845

ТД „Васил Левски“ – Карлово – 0896688523

Хижа „Хубавец“ – 02/4114213
Хижа „Балкански рози“ – 024112954

Хижа „Равнец“ – 0888287878
Хижа „Васил Левски“ – 02/4110437

Хижа „Свежен“ – 0885110824
ТД „Бор“ – с. Горна махала - 0878280728

ТД „Бунтовна“ – с. Кръстевич - 0888386453

ТД „Бунтовна“ – 0876252540
ТД „Върховръх“ – гр. Перушица – 0882966400

Хижа „Върховръх“ – 0886897545
Тур. спалня „Перушица“ – 0882966400

ТД „Еделвайс“ – Пловдив - 0889110334

ТД „Родопо“ – Пловдив - 0886941265

ТД „Руен“ – Пловдив - 0896815848

Хижа „Чернатица“ – 0896815848
Тур. спалня „Здравец“ – 0894393050

ТД „Шипка“ – Пловдив - 0882966407

Хижа „Здравец“ – 0882966407

Сдружение Туристическо дружество „Чернатица“ – Пловдив - 0886941245

Хижа „Академик“ – 0886941271
Хижа „Персенк“ – 0886941081

ТД „Иван Вазов“ – град Сопот - 0885249054

Хижа „Добрила“ – 0884102501
ТД „Орела 1935“ – Хисаря – 0886889421

Хижа „Фенера“ – 0888640813, 0893838644

ТД „Атанас Спиридонов“ – гр. Стамболийски - 0889144286

Заслон „Черешка“ – 0882565738
ТД „Средногорец“ – гр. Брезово – 0895661898

ТД „Устремени“ – Асеновград – 0894877880

РАЗГРАДСКА ОБЛАСТ

ТД „Димитровец“ – град Исперих - 0882966474; 0882966475

ТД „Буйна гора“ – Разград - 0895714255; 0884710766

ТД „Буйна кръв“ – Разград - 0887881305; 0894570591

ТД „Еделвайс“ – гр. Лозница - 0882966430

РУСЕНСКА ОБЛАСТ

ТД „Белите брези“ – град Борово - 0887517433 и 0896715189

ТД „Янтра“ – гр. Бяла - 0896766107, 0888722111

СТПД „Академик“ – Русе - 0882966369, 0885335004

ТД „Приста“ – Русе - 0887430374; 0888/221234; 0878472421

ТД „Сексагинта-Приста“ – Русе - 0896814018; 0888924818; 0896814001

СИЛИСТРЕНСКА ОБЛАСТ

ТД „Дочо Михайлов“ – Силистра - 0882966455; 0882966454

ТД „Карджата“ – град Дулово - 0882995039, 0893602898

СЛИВЕНСКА ОБЛАСТ

ТД „100-те войводи“ – Сливен - 0899825074

ТД „Алеко 1900“ – Нова Загора - 0882966199, 0882966200

ТД „Нова 07“ – Нова Загора - 0888264775; 0885/888871

Редакцията на в. „Ехо“ моли председателите или секретарите на туристическите дружества, ако междувременно са настъпили промени, да подадат информация за актуалните телефони на ТД, хижите и стопанисваните обекти по електронна поща exobts@gmail.com или на тел. 0882966316.

ЗИМЕН ПРАЗНИК СЪБРА ВЕТЕРАНИ

Зимен празник в планината събра на хижа „Узана“ 66 туристи ветерани от 17 клуба в страната. Традиционната проява е част от Календарния план на Българската федерация на туристите ветерани, а нейни организатори са Милена Ботева, стопанин на хижа „Узана“, и Румен Узунов, председател на федерацията.

Няколко дни в средата на февруари гостите на хижа имаха възможност да се радват не само на пословичното гостоприемство на хижарката Милена, но и за пореден път да се възхитят на нейното бликащо и неизчерпаемо желание да възпитава у хората родолюбие и стремеж за съхраняване на народните традиции и моралните ценности на старите българи. „Както тези питки са пълни с енергия, така и вашите сърца да са пълни с доброта и любов!“, казва тя на присъстващите, облечена в оригинална национална носия с домашно омесен хляб в ръце.

В зимното изкачване на връх Исполин се включиха 33 планинари, а слънчевият ден възнаради усилията им с прекрасна панорамна гледка във всички

посоки. Водач на групата бе Веска Маринова от Попово. Организиран поход до х. „Партизанска песен“ с водач Димитър Ценкин от Лом направиха 23 ветерани, друга група се разходи до Туристически комплекс „Балканци“. Някои предпочетоха да се пързалат по пистите край хижа.

В конкурса за най-добро домашно червено вино бяха представени 12 вина. Първо място спечели виното на Елка Стоянова от Сандански, второ – виното на Йорданка Янакиева от Лясковец, а трето се класира виното на Мария Славчева от Сандански.

В конкурса за най-атрактивен снежен човек първо място бе присъдено на групата от Сандански – прекрасна снежна композиция на мъж и жена с чаши вино, оградени от снежно сърце, напълно в духа на двойния зимен празник 14 февруари.

Вечерите хижа бе изпълнена с много песни, танци и младежко настроение. Така, както само туристите ветерани го правят!

Снежана ИВАНОВА

БЕЗОПАСНОСТ В ПЛАНИНАТА ПРЕЗ ЗИМАТА

През февруари т.г. в Посетителски център „Юрий Гагарин“ в град Златица се състоя първата проява от Календарния план за 2023 г. на ТД „Свищи плаз – 2013“. Срещата с представители на ПСС – отряд-Пирдоп откри председателят на дружеството Йордан Шопов с разказ за опасностите в планината през зимата и за спасяване на пострадали в лавини. Особен интерес предизвика демонстрираната от Ани Томева предпазна раница с вградена въздушна възглавница.

От презентацията на планинския водач Стоян Зяпков научихме кои са най-честите наранявания в планината. Той обърна особено внимание на правилата за подаване на сигнал на телефон 112 и мерките за оказване първа помощ до пристигане на медицински екип.

Християн Глушкин, стажант към ПСС и минен спасител към Дънди Прешъс Металс – Челопеч, демонстрира сърдечен масаж на кукла – манекен и няколко от нас, учениците, лично се уверихме колко физическа сила и издръжливост е нужна за това.

Практическите демонстрации с доброволците от ПСС бяха забавно и интересно допълнение към изнесената

беседа за мерките за безопасност в зимната планина. Участваха членове на ТД „Свищи плаз – 2013“, учители и ученици от СУ „Св. Паисий Хилендарски“, както и екип от учители от Латвия. Спасителният отряд убеди публиката, че през зимата в планината жизнено важни са добрата екипировка и заредените батерии на телефоните.

Най-важния съвет, който запомних от тази среща беше, че когато отивам в планина, поне на един човек трябва да кажа къде отивам и кога ще се върна. Това би ми осигурило помощ в случай на инцидент!

Мария ЕЛИ-
МАН – ученичка от
10-и А клас
на СУ „Св.
Паисий
Хилендарски“ –
Златица

СНЕЖЕН ПРАЗНИК В ОСОГОВО

И тази година туристите от туристическо дружество „Осогово“, гр. Кюстендил, организираха снежен празник в Осоговската планина. В местността Иглика се събраха туристи от всички възрасти и след чаша кафе и чай всички бяха готови за забавлението.

Какво е зимата без правене на снежни човеци? Ако поне веднъж не направиш такъв, имаш чувството, че изобщо не е имало зима. Туристите създадоха безброй снежни фигури. Всичките бяха много оригинални и неповторими. Настроението се приповдигна и под съпровода на снежни детски песни и хорца. Последваха стрелба в кош, снежен бейзбол, снежно хоро, „двама са малко трима са много“, точна стрелба, „точно в целта“ и други. Зимното дърпане на въже създаде много емоции, защото при играта често се случва единия отбор да падне, а какво по-безопасно от това да паднеш в пухкав бял сняг. Зимата е най-подходящият сезон за много интересни игри и за дишане на свеж въздух. Много смях, игри, слънце,

чудесно настроение, забавление и невероятни карнавални костюми. Получи се истински празник!

Разбира се, най-интересната част след всичките игри са наградите. Имаше за всеки по нещо: за най-мал-

кия участник – Митко (само на 4 години), за най – активните (Цвети – 12 г. и Яна – 11 г.), приз „Снежна принцеса“ – принцеса Карина и приз „Снежна кралица“ – кралица Зоя Моравска и много други. Всички останаха много доволни от гостоприемството на домакините.

Туристите с нетърпение очакват следващите прояви на ТД „Осогово“ – гр. Кюстендил. И както и да се каза тя, важно е да се забавляваме!

Силвия МИХОВА – секретар на ТД „Осогово“, гр. Кюстендил

РЕКЛАМНА ТАРИФА

Реклама	Вътрешна страница	Последна страница	Първа страница
черно-бяла	1.40 лв.	1.70 лв.	2.10 лв.
с един доп. цвят	1.60 лв.	1.90 лв.	2.30 лв.
многоцветна	1.90 лв.	2.10 лв.	2.40 лв.

Основа на рекламно каре в см: 1 колона – 5 см; 2 колони – 10,4 см; 3 колони – 15,8 см; колони – 21,04 см; 5 колони – 26,2 см.

Максимална височина на страницата – 37,5 см, максимална широчина – 26,2 см.

Реклама на цяла страница – 1000 лв.

Цена на двете страници на фолиото – 2200 лв. + безплатна позиция на първа страница с лого на фирмата.

Позиция до главата на вестника – 20 лв. на кв.см.

Малка обява до 200 знака – 50 лв.

Платена рекламна статия /PR-материал, интервю и пр./ на вътрешна страница до 3600 знака /две стандартни машинописни страници/ - 300 лв.

Отстъпки за брой публикации: 3 бр. – 10 %, 6 бр. – 15 %, 12 бр. – 20 %.

Отстъпка за авансово плащане – 4 %.

Такса за графично оформление – когато рекламният материал се изработва в редакцията, се заплаща такса в размер на 10 % от стойността на всяко отделно рекламно каре.

Готовите рекламни материали трябва да бъдат предоставени: на CD - файл формат EPS, PDF, придружен с разпечатка. Използваните шрифтове да са конвертирани в криви.

ЗА КОНТАКТИ: София 1040, бул. „В.Левски“ № 75, тел: 0882966316, e-mail: exobts@gmail.com

БЪЛГАРСКИЯТ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ
откри
ДАРИТЕЛСКА КАМПАНИЯ
за набиране на финансови средства за ОТПЕЧАТВАНЕ НА ВЕСТНИК „EXO“, чрез банкова сметка: BG71 STSA 9300 0012 4857 19 в банка ДСК

В САЙТА НА БТС
- www.btsbg.org

можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на БТС и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на БТС и др.

Планинска спасителна служба
www.pss-bg.bg
при нещастен случай, дежурни телефони
112, 1470

02 963 2000 - Стационарен телефон на централен дежурен пост

EXO
ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК - Издание на БТС

ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР – Петя Иванова - 0882966316
РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: проф. д-р Николай Овчаров; проф. д-р Витан Влахов; доц. Сандю Бешев – алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев - НСА; Елисавета Първанова – м.с. по алпинизъм; Константин Койнов - ориентирировач, Българска федерация по ориентиране; Алексей Жалов - председател на Балканския спелеоложки съюз.

Графично оформление и предпечат: Алфа Стар ЕООД

СКРЪБНА ВЕСТ

На 16 февруари т.г. си отиде Човекът, Приятелът, Туристът, Колегата, Есперантистът, Фотографът

**ХРИСТО
ГЕНЧЕВ
МЕТЕВ**

1945-2023

И бяхме с теб по горските пътеки, по Рила и Пирин, Родопите и Стара планина.

Изкачвахме високи върхове и слизахме в дълбоки долове, Видяхме много красоти, които ти засне, спasi!

Сбогом, Приятелю! Почивай в мир!

от колеги и приятели

Издава: Български туристически съюз
Адрес на редакцията:
1000 София, бул. „Васил Левски“ № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427
ISSN-0205-0943
e-mail: exobts@gmail.com ; www.btsbg.org

Срокът за приемане на материали е до 5 число на съответния месец. Ръкописи не се приемат.

Църквата „Св. Димитър“ в село Тешово, Гоцеделчевско, е сред емблемите на архитектурното изкуство на българите от епохата на Възраждането. Всеки турист, който посети района, ще загуби, ако не види този забележителен храм.

Тешово се намира в Пирин планина. По въздушна линия отстои на 12 км на югозапад от град Гоце Делчев. То е разположено амфитеатрално по склоновете, които ограждат долината на малка река, която минава през него. Надморската му височина е 948 м.

Най-ранният известен засега документ, в който се говори за Тешово, е османски данъчен регистър от 1464-1465 г. Там селото е записано с името Ташово. В по-късни източници то е названо още Ташова, Тешова, Тешево, Тяшево и, разбира се, Тешово. Следи от селище от XII-XIV век са регистрирани в центъра на населеното място. Кое то означава, че Тешово съществува далеч преди идването на османците. Свидетелство за това са многото църквища (останки от разрушени някогашни храмове) в околностите му: „Св. Неделя“, „Св. Петка“, „Св. Атанас“, „Св. Дух“, „Св. Илия“, „Св. Никола“, „Св. Пантелеймон“, „Св. Петър“, „Св. Георги“. В най-ново време на повечето от тези места са изградени параклиси.

Известни са няколко народни етимологии за името Тешово: 1) от турската дума *таш* „камък“, защото селото е разположено между два скалисти скала; 2) от *теч* „течаща вода“, която изобилства тук; 3) по името на някой си васал *Тешо* или *Ташо*, дал наименованието на местността, където възникнало селото. Смята се, че това е станало около средновековната кула, останките от която и днес привличат гостите на Тешово. Езиковедската наука обяснява името на селото с личното такова *Тешо* или *Ташо*.

Тешовската енорийска църква „Св. Димитър“ е част от възрожденски комплекс, който включва също сградите на бившите читалище и училище. Тя се намира в центъра на селото, на юг от площада. Храмът е издигнат върху основите на по-стар със същото име. Сведения за него се откриват в документ от 13 април 1841 г. – султански ферман, в който се казва, че „*намиращата се в Неврокопска каза, в село Тешово, черква „Свети Димитрий“ – източноправославната черква, която е спечелила почит и слава в течение на времето, се е разрушила*“. И

ЦЪРКВАТА „СВ. ДИМИТЪР“ В СЕЛО ТЕШОВО

че има подадена от тешовяни молба за нейния ремонт, която е удовлетворена. Съгласно издадената заповед може да се извърши поправка единствено „*при условие на дължина и широчина, по площ и по удобство тя да не надминава старото положение на първоначалната форма нито с една педя или с един пръст*“.

Инициатор за изграждането на новата църква е тогавашният настоятел Сава Савов. Строителните работи са извършени в периода 1843-1844 г. През 1846 г. храмът е осветен. По-късно, по инициатива на местните първенци хаджи Андон Русев и хаджи Параско Какалов, се взема решение за неговото разширяване. Така в 1870-1871 г. е издигнат втори етаж, а от север, запад и юг открит притвор с масивни стълбове, свързани с арки. Храмът е повторно осветен на 26 октомври 1871 г. По-късно е издигната камбанария на пет нива, покривът на която е увенчан с красиви кобилични фронтони. На последните две нива са поставени часовников механизъм и три камбани. Часовникът е изработен през 1891 г. от братята Димитър, Атанас и Георги Димкови от с. Горно Броди, Серско. Монтиран е през 1894 г. Работи

с два механизма – за биене и показване на времето. Камбаните са отлети през 1888 г. от майстора леляр Марин Димитров, също родом от село Горно Броди. По тях има ликове на светци и надписи, че са посветени на храма в Тешово.

Закупуването на часовников механизъм и поръчването на цели три камбани е израз на силната вяра на населението, а също и на неговото материалното замогване в средата на XIX век. То е свързано с някогашния основен поминък тук – въглищарство, железодобив, преработка на желязо и направа на изделия от него. Стопанският подъем намира отражение не само в размерите на храма, в неговия часовник и камбани, но и във вътрешната уредба и украса, която удивлява посетителя.

Иконостасът на църквата е внушителен, с четири реда икони – царски, празнични, пророчески и дейсисен. Долната му част е покрита с дърворезба – ангели, крилати змейове и гълъби сред плетеница от листа и грозде (дело на майстори от рода Караджови от с. Каракьой), а горната е изписана. В цокълните и подиконните пана са резбовани сцени от „Шестоднев“ и други старозаветни теми. В голямата си част иконите са изпълнени през 1843-1848 г. от Димитър Молеров от град Банско. Има и такива на други известни зографи от района.

Стенописи покриват целия наос, кръщелната, северната и западната част на открития притвор на първия етаж, а също и централния и северозападния купол на закрития притвор на втория етаж на храма. Всички те, с изключение на тези в купола, са дело на зографите Мино и синовете му Марко и Теофил. Фамилията им произхожда от с. Галичник, Реканско, откъдето се преселват в Каракьой, Неврокопско (Гоцеделчевско), което село днес е в пределите на Гърция.

Сцените и образите в наоса са рисувани през 1883-1884 г., в кръщелната – през 1883 г., а в женското отделение – през 1884-1885 г. Най-старите са тези в открития притвор – от 1872 г. Зографите са изобразили и себе си на западната стена на наоса.

Марко и Теофил са застанали от двете страни на своя баща, който държи в ръцете си четка и съд с багрило. Там са и образите на дарителите на храма – Параско Какалов, Стоян Черкваря (Шарков) и Андон Русев.

Тематиката на стенописите е изключително богата, най-вече на събития, описани в Библията. На някои от тях има дарителски надписи на отделни лица и местни сдружения. Особено интересни и много ценни са множеството сцени, свързани с българската история: „Св. св. Кирил и Методий българославянски просветители“, „Кръщение Борисово“, „Св. св. Кирил и Методий проповядват на българите словото Божие“, „Възцарение Симеоново и наказание Владимирово“ – единствена по рода си сцена у нас; „Цар Борис срещу идолопоклонниците“, „Св. цар Петър се среща със св. Йоан Рилски“, „Св. Йоан Рилски мъчен от злите сили“, „Св. Йоан Рилски и отрокът Лука в хралупата на дървото“. Правят впечатление и образите на книжовниците Св. Горазд и Св. Ангеларий, както и на новомъченицата Злата от с. Слатина, Мъгленско.

Както се споменава и в султанския ферман, тешовската църква отдавна се радва на голяма почит и слава. През 1889 г. известният фолклорист и етнограф Стефан Веркович пише следното: „*В това село се намира чудотворната църква „Св. Димитрий“, където не само християни, но и турци с различни заболявания тър-*

сят изцеление“. А в един от рапортите си до екзарх Йосиф I Неврокопският митрополит Иларион казва, че в този край има „*две чудотворни църкви, които местното население нарича манастири*“, едната от които е тази в с. Тешово.

Празникът на църквата – 26 октомври (Димитровден) е и празник на селото. В миналото, в нощта на 25-ти срещу 26-ти, на колоните в храма са връзвали хора с психични проблеми за изцеление. И днес вярващи, които страдат от различни заболявания, остават да пренощуват в храма. А родените в Тешово и техните потомци правят всичко възможно да присъстват на храмовия празник и на тържествата, свързани с него.

Николай ДАУТОВ

ПЕЧЕЛИВШИ АБОНАТИ ОТ ТОМБОЛАТА НА ВЕСТНИК „ЕХО“

Традиционната томбола на вестник „Ехо“ тази година бе изтеглена на 1 март в централата на БТС в София от комисия в състав: Лъчезар Лазаров – изпълнителен секретар на БТС, Албена Стамболова – главен счетоводител на БТС и Петя Иванова – отговорен редактор на в. „Ехо“. Печелившите 24 абонати на вестника за 2023 г. бяха изтеглени сред 217 участници в томболата. Ето списък с имената на печелившите читатели, които спечелиха туристическа раница:

1. Росица Стойнева Борисова
2. Пламен Георгиев Александров
3. Петър Боянов Лучков
4. Антони Георгиев Стоянов
5. Емилия Маринова Христова
6. Димка Асенова Владимирова
7. ТД „Осогово“ - Кюстендил
8. Денка Енчева Ангелова
9. Анета Димитрова Генчева
10. Тодор Иванов
11. Вряра Стоименова
12. Петкана Александрова
13. Гюргя Ханджийска
14. Велика Ботушева
15. Николай Добрев
16. Недка Стоева
17. Денка Стоянова Стоянова
18. Мирослав Кескинов
19. Пламена Иванова
20. ТД „Узана“ – Габрово
21. Клуб „Туристи ветерани“ – Габрово
22. Никола Топалов
23. Георги Жеков
24. Живко Кърпачев

За информация: тел. 0882966316

